中國 KIINA

1 mk SANOIN JA KUVIN 5·1974

MATKALLA KOETTUA

ULKOPOLITIIKKAA: YK, KYPROS, PORTUGALI

KUNGFUTSE JA LIN PIAO

MIETTEITÄ MATKALLA VIRRAN YLI

MATTI KAJANTIE

□ □ On niin miellyttävää ylittää se joki, kuin maailma vaihtuisi toiseen. Kireys ja kiireisyys jää taakse. Voi lakata tavaroistaan huolehtimisen, pahimmassakin tapauksessa ne aina seuraavat perässä. Jopa tullimies tuntuu ystävältä.

Joki erottaa Hongkongin Kiinan Kansantasavallasta. Ylitys tapahtui heinäkuun alussa kahdenkymmenen opetusalan työntekijän kanssa. Heille tutustuminen Kiinaan oli ensimmäinen, minulle kolmas.

□

□ Ensikäden huomioita. Pidän Kiinassa siitä, että byrokratia on pystytty vähentämään hyvin pieneksi. Miten se on mahdollista? Yksi syy on seuraava: Useinkaan ei tulla ajatelleeksi kuinka paljon byrokratialta menee aikaa itsensä kontrolloimiseen. Paperit kiertävät henkilöltä toiselle selvitettäessä onko ehdotettu toimenpide laillinen ja lisäksi tarkoituksenmukainen. Kiinassa laillisuuden hoitaa ihmisten rehellisyys — rikollisuus on varmasti pienintä maailmassa — ja tarkoituksenmukaisuuden yhteinen ideologia.

Virkamiehillä on ideologisen koulutuksen perusteella (joka saadaan esimerkiksi kaaderikouluissa ja keskusteluissa tavallisten ihmisten eli kiinalaisittain sanoen kansanjoukkojen kanssa) hyvin selvä näkemys yhteiskunnan päämääristä ja omista tehtävistään yhteiskunnassa. Näin kiinalainen virkamies voi päättää paljon laajemmin asioista kuin suomalainen kolleegansa, jolla on enemmän byrokratian sisäisiä jännityksiä hoidettavana yleisen ideologian puuttuessa.

□

□ Toinen huomio liittyy virkamiesten valvontaan. Kansanjoukot kontrolloivat heitä. Virkailijan ideologista valmiutta sekä yleistä linjaa seurataan jatkuvasti. Hänen on alistuttava julkiseen kritiikkiin ja itsekritiikkiin tarpeen vaatiessa. Tavallisella ihmisellä on Kiinassa mahdollisuus, jos häntä ei muuten kuulla, kiinnittää julkiselle paikalle nk. suurikirjaiminen juliste. Siinä hän voi arvostella hyvinkin korkeita virkamiehiä riippumatta siitä ovatko nämä puolueen jäseniä vai eivät.

Normaalisti muissa kommunistisissa puolueissa kritiikki tapahtuu puolueen sisällä. Kiinassa tämä oikeus, jopa velvollisuus, on myös puolueen ulkopuolisilla henkilöillä. Kritiikkiä harjoitetaan yleisesti hyväksyttyjen, ideologisten periaatteiden pohjalta. Tämä vaatii kansanjoukoilta valveutuneisuutta, jota luo jo koulussa annettava poliittinen opetus sekä myöhemmin työpaikoilla tapahtuva jatko-opiskelu. Kiinassa virkamiehen on jatkuvasti muistettava olla kansan palvelija.

□

□ Kritiikki. Kiinalaiset isännät pyytävät jatkuvasti arvostelua. Kuangtshoussa tekstiilitehtaan kutomosalissa melu on hirvittävä. Tehtaan johtajat vastasivat hämmästeleviin kysymyksiimme, että siihen tottuu — mutta tottuukohan? □

SUOMI JA KIINA METSÄYHTEISTYÖHÖN

SINIKKA PIHLAMAA

Suomella ja Kiinalla on ollut metsäalan kanssakäymistä 1950-luvulta lähtien. Kiinalaisia alan valtuuskuntia on vieraillut pari kertaa Suomessa. Maassamme on opiskellut kiinalaisia stipendiaatteja ja Kiinaan on myyty suomalaisia puunjalostusteollisuuden koneita. Kummatkin maat ovat kiinnostuneita yhteistyön kehittämisestä.

Professori Kalle P u t k i s t o, Helsingin yliopiston metsäteknologian laitoksen johtaja, vieraili vaimoineen maaliskuussa Kiinassa. Vierailun jälkeen Suomen Ulkoministeriö on harkinnut kiinalaisen metsätalousvaltuuskunnan kutsumista maahamme. Professori Putkisto kertoi Kiina Sanoin ja Kuvin -lehdelle matkavaikutelmistaan.

Kalle Putkisto

Matkustimme junalla Moskovaan, sieltä lensimme Irkutskiin, josta junalla edelleen Pekingiin. Heilungkiangin maakunnassa olimme kahdeksan vuorokautta ja teimme matkoja metsiin. Harbinista lentäen Pekingiin palattuamme lähdimme junalla Nankingiin. Paluu Pekingiin tapahtui lentäen. Meihin suhtauduttiin erittäin myönteisesti: olimme ennen matkaa laatineet Kiinan Kansantasavallan suurlähetystölle toivomusluettelon, ja toivomuksemme täyttyivät.

ESITELMIÄ PEKINGISSÄ, HARBINISSA JA NANKINGISSA

Isäntänäni oli Maatalous-metsätieteellisen Akatemian johtaja T s a o Tshin-tse ja ensimmäinen ohjelma oli vastaanottojuhlaillallinen. Pekingin Akatemiassa, joka nykyisin toimii alan tutkimustoimintaa koordinoivana organisaationa, oli symposiumin luonteihen tilaisuus, jossa esitelmöin Suomen metsätaloudesta. Kuulijoita oli noin 60.

Harbin on Koillis-Kiinan metsäalueen keskus. Siellä näytin filmejä Suomesta ja puhuin laajemmin koko maapallon metsätaloudesta. Kuulijakunta oli ammatissa olevia, mukana olivat myös vallankumouskomitean edustajat. Yhteensä heitä oli toista sataa.

Nankingin Metsäkorkeakoulussa puhuin Suomen metsätaloudesta ja -teollisuudesta sekä korkeammasta metsäopetuksesta, erityisesti teknisten aineiden opetuksesta maassamme. Mukana oli noin 150 henkilöä, myös opiskelijoita. Keskustelua käytiin varsinkin puun korjuun monitoimikoneista, koska Kiinassa ei niitä vielä ole.

METSÄNISTUTUSKAMPANJOILLA MILJOONA HEHTAARIA VUODESSA

Kiina on maapallon kolmanneksi suurin maa ja siihen mahtuu hyvin erityyppisiä alueita. Vaikka metsää on vain 11 prosenttia maan pinta-alasta, sitä kertyy kuitenkin noin 107 milj. hehtaaria (Suomessa vastaavat luvut ovat 62 prosenttia ja 18,8 milj. ha). Kiinassa on paljon vuoristoa; arviolta noin 25 prosenttia metsäpinta-alasta on niin vaikeapääsyisissä paikoissa, ettei sitä voi ottaa käyttöön. Koillis-Kiinan metsät ovat jatkoa Siperian havumetsävyöhykkeelle ja muistuttavat Suomen metsiä, mutta sisältävät eri lajeja, yhteensä 370. Koko Kiinassa on noin 5000 eri puulajia: mänty- ja kuusilajeja, lehtipuita, koivun sukulaisia, vaahteroita jne. Niistä osa on sellaisia, joita tavataan vain Kiinassa. Etelä-Kiinassa on laaja lehtimetsäalue, joka on jatkoa Vietnamin, Laosin ja Burman ainavihreille vuoristometsille.

Akateemikko Wu kertoi, että vuodessa istutetaan noin 1 milj. hehtaaria uutta metsää joukkokampanjoin, joita voisi verrata maaottelutempauksiin: koko kansa istuttaa syksyisin ja keväisin puita. Tavoitteena on saada metsien osuus nousemaan 20 prosenttiin maan pinta-alasta. Neuvostoliitosta kiinalaiset ovat ostaneet raakapuuta noin 1 milj. kuutiometriä vuodessa.

TUULTA JA KUIVUUTTA VASTAAN

Ulko- ja Sisä-Mongoliassa on toisaalla aroa, hiekkaa ja ruohoa ja toisaalla vuoristoa. Tällä alueella syntyy voimakkaita tuulia, jotka vievät mullan. Eräänä metsitysten tavoitteena on tuulieroosion taltuttaminen. Kunnollisesta maasta on puutetta, minkä vuoksi esim. vuorilla näkee istuttajia. Maa kannetaan koreilla vuorenrinteille. Eräin paikoin ennen alastomat vuorenrinteet kasvavat jo metsää.

Myös Gobin autiomaata metsitetään. Siellä on ongelmana kuivuus: sadetta saadaan vain 150 mm vuodessa. Ainoa ratkaisu on keinokastelu. Vesistöjen, teiden, rautateiden ja katujen varsilla kasvaa useita puurivejä, joista joku välirivi silloin tällöin hakataan pois. Näillä istutuksilla on suojaava vaikutus.

TASAISTA METSÄTALOUTTA

Neuvostoliittolaisten asiantuntijoiden aikana 1950-luvulla Pohjois-Kiinassa suoritettiin paljon paljashakkuita, mikä oli arveluttavaa tuulisilla vuoristoalueilla. Nyt harjoitetaan tasaista metsätaloutta harvennushakkuineen ja se takaa väestölle jatkuvasti töitä.

(Käännä)

Professori Putkisto vaimonsa kanssa nankingilaislasten vieraana ja seuraamassa puunkorjuuta Tshaojangissa Koillis-Kiinassa.

Työmenetelmät noudattavat Koillis-Kiinassa neuvostoliittolaista järjestelmää, jossa koneita käytetään apuna. Järeä tavara junnataan traktoreilla kokonaisina runkoina ylävarastoille. Sieltä ne kuljetetaan autoilla tai metsäratoja myöten alavarastolle, jossa tapahtuu pölkytys ja lajittelu. Lajitteluvaiheen koneellistamisessa suomalaiset voisivat auttaa, sillä vaikka kiinalaisten tekninen metsätöiden suoritustaso onkin pitkällä moneen muuhun maahan verrattuna, on suomalainen tämän alan teknologia erittäin kehittynyttä. Etelä-Kiinassa metsätalous on koneistamatonta.

KEHITYSMAIHIN VERRATTUNA TEKNOLOGIA EDISTYNYTTÄ

Kiinan metsätaloutta on koneellistettu neuvostoliittolaisen ja amerikkalaisen esikuvan mukaan. Kysyin sikäläisiltä asiantuntijoilta, onko heidän mielekästä investoida koneisiin kun väestöä on niin paljon. He vastasivat, että tavoitteena on tuottavuuden kohottaminen ja työtä kyllä löytyy niille, jotka koneet vapauttavat nykyisestä työstään.

Teknologia on Kiinassa pitemmällä kuin mitä yleensä luullaan. Koneet ovat käyttökelpoisia, meikäläisittäin ajatellen hiukan malliltaan vanhentuneita. Tietyillä tekniikan aloilla kiinalaiset ovat pitkällä, nyt he koettavat kohottaa tietämystään ja taitojaan erityisesti elektroniikassa. Heillä on tapana, että tiettynä aikana on jokin kohde erityisesti esillä ja jokin toinen ala saa odottaa. Kehitysmaihin verrattuna kiinalainen tekniikka on pitkälle kehittynyttä.

KOLME METSÄKORKEAKOULUA

Metsäkorkeakoulut sijaitsevat Harbinissa, Nankingissa (aikaisemmin yliopiston yhteydessä mutta nyt erillinen) ja Etelä-Kiinassa Jynnanin maakunnassa (aikaisemmin Pekingissä). Opiskelijoita on kuten muissakin korkeakouluissa vähän, suunnilleen yhtä paljon kuin opettajia. Ilmeisesti kulttuurivallankumouksen vaikutuksesta opiskeluaikaa lyhennettiin; metsänhoitajaksi valmistumiseen menee kolme vuotta. Osa siitä kuluu lisäksi harjoitustöissä.

Metsäalan yhteistyön merkeissä on Suomessa sodan jälkeen vieraillut kaksi kertaa alan valtuuskunta, viimeksi vuonna 1963. Tapasin matkallani pari henkilöä, jotka olivat olleet Suomessa silloin. Valtuuskunnan käynnin jälkeen opiskeli eräs kiinalainen "postgraduate"-stipendiaatti johdollani puolitoista vuotta täällä. Myös kaupallisella sektorilla on ollut yhteistyötä, täältä on viety mm. koneita Kiinaan.

SUOMALAINEN METSÄTEKNOLOGIA KIINNOSTAA

Esitelmätilaisuuksissa kiinalaiset olivat eniten kiinnostuneita puunkorjuutekniikasta. Meillä olisi annettavana Kiinalle paljon koneita, jotka sopivat heidän olosuhteisiinsa. Eri asia sitten on, haluavatko he investoida niihin. Suomalaiset koneenvalmistajat ovat luonnollisesti kiinnostuneita jos markkinoita löytyy.

Metsäteknologian alalla Kiinalla ei ole meille sanottavasti annettavaa, sillä Suomi on alan johtavia maita. Sen sijaan biologisella puolella kiinnostaa metsägenetiikka: Kiinassa on puulajeja, joita täällä ei ole ja joita mahdollisesti voitaisiin viljellä. Geneetikoilla on ollut kontakteja keskenään, mutta toistaiseksi yhteydet ovat olleet aika vähäisiä.

Läksiäistilaisuudessa maa- ja metsätalouden varaministeri L i a n g puhui yhteistyöstä ja totesi, että Suomi on aina suhtautunut ystävällisesti Kiinaan. Hän esitti myös uuden kutsun tulla vierailulle maahan. Minä esitin toivomuksen, että sieltä lähetettäisiin metsävaltuuskunta Suomeen.

SUHTAUTUMINEN ULKOMAALAISIIN VIERAANVARAISTA

Kiinan elintaso ei ole rinnastettavissa suomalaiseen, kansantuote henkeä kohti on alhaisempi kuin meillä; mutta kaikilla on ruokaa ja vaatteita, joten lähtökohdat huomioonottaen olot ovat kehittyneet suotuisasti. Lin Piaon ja Kungfutsen vastaisia seinäjulisteita oli joko puolella, mutta levottomuuksia ei esiintynyt. Kokonaiskuva maasta oli sympaattinen ja vieraanvarainen. Meillä on usein ollut käsitys, että Kiina haluaa eristäytyä, mutta tässä suhteessa on tapahtunut selvää muuttumista.

Kadulla näkyvää ulkomaalaista tultiin Koillis-Kiinan kaupungeissa tuhansittain ihmettelemään, mutta se on ymmärrettävää, kun ajatellaan, miten vähän ulkomaalaisia siellä käy maan kokoon ja asukasmäärään nähden. Lapset olivat riemuissaan, kun saivat esiintyä ulkomaalaisille. Erittäin miellyttävää oli täsmällisyys: kaikki, mikä oli sovittu, piti paikkansa. □

HYVÄ MAA JA AHKERA KANSA

ERKKI JÄRNFORS

Ennen Kiinaan lähtöä luetteloin Lallissa kirjoittamassani pakinassa joukon seikkoja, joiden takia tartuin matkasauvan varteen. Sanoin että haluan mennä Kiinaan, koska olin jo nuorena poikana innostunut kiinalaisten maanläheiseen kirjallisuuteen. Pearl Buckin kirjat olen lukenut moneen kertaan. Maan- ja luonnonläheisyys on niissä tuoretta, innostavaa, tarttuvaa. Kiinalaisen maanviljelijän suhde maahan on suorastaan harras, kenties joskus hiukan mystillinenkin.

Halusin mennä Kiinaan myös siksi, että siellä kunnioitetaan ruumiillista työtä ja suoriudutaan mahtavista urakoista talkoohengen ja sisun avulla. Molempia oli ennen Suomessakin — mihinkähän ne ovat häipyneet? Taivaan tuuliin ja ajan virtauksiin?

Tiesin että kiinalaiset ovat ahkeria kuin muurahaiset, mutta enpä voinut aavistaa kuinka uskollisesti ja sitkeästi ja pitkään he ahertavat peltojensa ja kasviensa parissa. Katsoinpa aamulla varhain junan ikkunasta ulos tai meninpä iltamyöhällä kylän ulkopuolelle: aina oli sinisiin takkeihin ja housuihin pukeutuneita miehiä ja naisia pelloilla. He tekivät työtään käsitykseni mukaan suomatta välillä pitkiä lepohetkiä. Ja työssä suorastaan kilpailtiin, se koettiin juhlana: näin monta kertaa peltojen pientareilla lippuja ja viirejä, jotka innostivat entistä kovempiin ponnistuksiin.

Kiinalainen maanviljelys on ennenkaikkea ahkerien kätten biodynaamista operoimista. Kiinassa ei hienostella, olla nättinokkaisia. Kuona-aineet toimitetaan kiireesti pelloille riisin ja vehnän kasvuvoimaksi. Luonnollisia hajuja ei kavahdeta tai säikytä. Näin maanmiehiä ja naisia jotka kantoivat ämmänlängillä ja niiden päissä riippuvilla ämpäreillä ulosteita ja jätteitä riisilammikkoon; lammikkohan se varsinaisesti on, ainakin istutuksen aikana. Istutettaessa paljasjalkaiset ihmiset operoivat liejussa: aurinko paistoi, hedelmälliset tuoksut nousivat lietteestä, kasvun alun ja sadon odotuksen tunne täytti operaatiossa mukana olevien ihmisten mielet. Nuoruudessani näin italialaisen elokuvan "Katkeraa riisiä", jossa kasvin istuttaminen käsitettiin ikäänkuin pakkotyöksi. Kiinalaiset suorittivat työtään ilomielellä ja tyytyväisenä siitä, että olot ovat vakiintuneet ja kansalle riittää elintarvikkeita ja että systeemi pelaa muutenkin: on turvallisuuden tunne ja vakaumus siitä että nälkä ja pahat ajat ovat nyt takanapäin ja että kansakunta kehittyy jatkuvasti taloudellisesti, sosiaalisesti, sivistyksellisesti.

Minulta on kysytty millaisia koneita näin Kiinan pelloilla. Olen vastannut että koneita on käytössä toistaiseksi varsin vähän. Eivätkä kovin suuret koneet voikaan operoida esimerkiksi riisilammikoissa. Omassa maassa valmistetut puutarhatraktorit soveltuvat paremmin. Monilla viljelmillä maa oli jaettu pieniin tilkkuihin, joiden ympärillä kiersi vesioja. Siitä laskettiin kasteluainetta kuhunkin ruutuun oikein rutkasti ja kun maa oli läpimärkää estettiin veden tulo ja operaatio jatkui naapuriruudussa. Näissä pienissä neliöissä en juuri missään nähnyt rikkaruohoa. Maa oli aina kuohkeata, luulen että kiinalaiset suorittivat haraamisen ja muokkaamisen melkein päivittäin.

Selvää on että leikkuupuimurit eivät voi operoida ruutuviljelmissä. Sen takia vilja korjattiin vielä aivan tavallisella vanhanaikaisella sirppisysteemillä. Tällöin varottiin huolellisesti ettei yhtään tähkäpäätä tai jyvää päässyt hukkumaan, turmeltumaan. Puinti suoritettiin käsitykseni mukaan vielä aivan vanhatestamentillista systeemiä, varstaa tai muuta vastaavaa "instrumenttia" käyttäen. Puintipaikkana oli kylän tai talon tanner, joskus jopa kestopäällystetty maantiekin. Puinnin jälkeen vilja varastoitiin niin huolellisesti etteivät tuhoeläimet päässeet sitä turmelemaan. Ja luulenpa että Kiinassa ei tällä hetkellä olekaan esimerkiksi rottia juuri lainkaan. Niiden hävittäminen oli muutamia vuosia sitten kansallinen suururakka ja siitä selviydyttiin hyvin. Samoin on päästy lammikot kuivattamalla eroon kiusallisista tauteja levittävistä hyttysistä.

Kommuunien yhteinen tuotto käytetään oikeudenmukaisesti ja tasaisesti kaikkien yritysten jäsenten hyväksi. Koulu- ja terveydenhoidonmenot kustannetaan yhteisestä kassasta. Pahan päivän ja kadon varalle on aina olemassa varasto — hätä ja puute ei pääse yllättämään

(Käännä)

maaseudun väestöä niinkuin tapahtui vielä parikymmentä vuotta sitten.

Puhtaissa ja siisteissä kiinalaisissa maalaiskodeissa on ilo vierailla. Kotiin kuuluu oikeastaan koko pihanpiiri, suurperheen jäsenet ja eläimetkin. Joskus tuli kukko puuhakkaana katsomaan ovelle kun **kangilla** istuen haastattelimme talon väkeä. Ja ulkoa kuului röhkinää ja kaakatusta ja kaniinit puikkelehtivat kaikkialla.

Perheen vanhat jäsenet muistelivat aikoja, jolloin syötiin ruumenleipää, oltiin korvia myöten velassa ja peitteenä ei ollut savilattialla nukuttaessa muuta kuin olkimatto.

Elämän taso on tänä päivänä toinen. Mukavuudetkin lisääntyvät. On jo polkupyörä useimmilla perheen jäsenillä, ompelukone on hankittu pari vuotta sitten ja suuren kaapin päällä oleva radio kertoo uutisia ja siteeraa puheenjohtaja Maon ajatuksia.

Ne merkitsevät kansalle innostuksen-, voiman ja opinlähdettä.

Niiden pohjalta ajatellen vähään tyytyväiset kiinalaiset ovat ilmeisesti onnellisempia kuin maailman turhuuden, hekuman ja statussymbolien perässä juoksevat länsimaitten ihmiset. □

Kirjoittajamme kokemäkeläisen Lalli-lehden päätoimittaja Erkki Järnfors Shanghaissa.

KULTTUURI-KUULUMISIA

Kuminauhahyppelyä Tu Ping-tshih, 9 vuotta

ALBANIAN KANSALLINEN KANSANLAULU- JA TANSSIRYHMÄ vieraili Kiinassa kesäkuussa. Käyntinsä yhteydessä se keskusteli kiinalaisten alan harjoittajien kanssa kansanperinteeseen liittyvistä kysymyksistä. Ryhmä esiintyi pääkaupungin näyttämöiden lisäksi lämmintä vastaanottoa osakseen saaden myös Kiina—Albania ystävyyskansankommuunissa. Edellisen kerran olivat nämä albanialaiset taiteilijat vierailleet maassa v. 1961. (Peking Review 27/74)

TAISTELU TASANGOILLA on nimeltään uusi moderni vallankumouksellinen Peking-ooppera. Se käsittelee kansansodan tapahtumia, taistelua japanilaisia maahantunkeutujia vastaan vuosina 1937—45. Taistelu tasangoilla tähdentää kansanjoukkojen ja armeijan yhteenkuuluvaisuuden tärkeyttä ja hyödyllisyyttä. Ooppera on edeltäjiensä tapaan laadittu ryhmätyönä. Aineistoa oopperan suunnitteluvaiheessa ryhmä kävi keräämässä historiallisilta vastarintapaikoilta, joissa haastateltiin vanhoja taistelussa mukana olleita talonpoikia. Päämääränä on ollut yhdistää "vallankumouksellinen realismi vallankumoukselliseen romantiikkaan". (Chinese Literature 5/74)

LASTEN TAIDENÄYTTELYSSÄ, joka järjestettiin Shanghaissa, oli esillä kaikkiaan 470 teosta. Näytteillä oleviin kuului perinteisiä tussisivellinmaalauksia, öljyvärimaalauksia, puupiirroksia, akvarellitöitä, guasseja ja lyijykynäpiirroksia samoin kuin erilaisia koruompelu- ja askartelutöitä. Shanghain kaupunkikuvassa näkee usein kansakoululaisia maalaamassa ja piirtämässä opettajiensa ohjauksella. Lupaavimmilla piirtäjälahjakkuuksilla on mahdollisuus saada maksutta varsinaisen kouluajan päätyttyä lisäopetusta erityisissä vapaa-ajan harrastekouluissa. (Uutisia Kiinasta 7/74)

SARJAKUVAKIRJOJA luetaan Kiinassa laajalti etenkin varhaisnuorison keskuudessa. Yksinomaan Pekingissä niitä julkaistaan vuosittain kymmeniä miljoonia kappaleita. Useimmiten kirjat ovat ottaneet aiheensa kaunokirjallisuudesta, vallankumousoopperoista, historiallisesti merkittävistä aikakausista ja muinaisesta kansantarustosta. Sarjakuvaksi sovitetusta Maksim Gorkin elämänkertatrilogiasta — Lapsuuteni, Maailmalla ja Nuoruuteni yliopistot — on julkaistu useita miljoonapainoksia. (Chinese Literature 2/74)

Suomen maajoukkue kohtasi Pekingin kaupunkijoukkueen Riihimäellä.

KORIPALLOA

RAIMO LAAKIA

Pekingin kaupungin koripallojoukkue, joka Kiinan kansallisissa kilpailuissa on sijoittunut toiseksi, otteli Suomen maajoukkueen kanssa 25.-27. kesäkuuta Turussa, Forssassa ja Riihimäellä. Suomi voitti kaikki ottelut. Euroopan-matkallaan kiinalaisjoukkue pelasi myös Albaniassa, Belgiassa ja Kreikassa.

KOHTELIASTA, NOPEAA, YRITTELIÄSTÄ PELIÄ

"Me olemme tulleet tänne edistämään kansojemme välistä ystävyyttä ja yhteisymmärrystä. Voitto on sivuasia. Ystävyys on paljon enemmän", totesi joukkueen johtaja jo tullessaan. Eipä silti, etteivätkö kiinalaiset olisi yrittäneet tosissaan: heidän peliään sanottiin paitsi nopeaksi ja kohteliaaksi myös kovaotteiseksi ja liiankin yritteliääksi.

Pekingin joukkueeseen kuului täydet 12 miestä — opettajia, opiskelijoita, toimistotyöntekijöitä, työläisiä — keskipituus 190 senttiä. Ilostuneesti ja vähän ihmetellenkin kiinnitti suomalaisyleisö huomiota kiinalaisten kohteliaisuuteen: kun suomalainen kaatui kentällä, palasivat kiinalaiset jopa kesken hyökkäyksen auttamaan hänet ylös. Urheilutoimittajat kuvasivat lehdistössä peliä mm. näin:

"Parasta kiinalaisten pelissä on suorastaan akrobaattinen yritteliäisyys, huonointa samojen hyökkäyskaavojen toistaminen siitä huolimatta että vastustajan puolustus on niistä varsin hyvin perillä." (Kotiposti)

"Vieraiden valttina oli ennen kaikkea nopeus, jolla aika ajoin saatiin suomalaisten puolustus melko vaivatta hajalle. Kun joukkueessa lisäksi oli eräitä tarkkakätisiä ratkaisijoita kuten Wang Weichun, pysyttelivät numerot loppuvaiheisiin asti tasaväkisinä. Mitään ihmeen hienouksia eivät kiinalaiset ainakaan tällä kertaa esittäneet, mutta lajin harrastuksen suuressa maassa kasvaessa tulee heistä epäilemättä lähivuosina vielä varteenotettavia tekijöitä kansainvälisillä kentillä. Nopeuden ohella raivokas yritys, sivutuotteena runsaasti käsillälyömisiä ja muita virheitä pitivät nyt numerot pyöreinä." (HeSa)

HYVÄKÄYTÖKSINEN JOUKKUE

"Kiinalaiset ovat tottuneet pelaamaan hieman eri säännöillä kuin me. Tästä on aiheutunut joitakin pieniä väärinkäsityksiä, mutta kokonaisuutena pelit ovat menneet varsin mukavasti", totesi Suomen Koripalloliiton toiminnanjohtaja Yrjö R a n t a n e n lehdellemme Riihimäellä ennen viimeisen ottelun alkua.

"Mitään kommelluksia joukkueen kanssa ei ole sattunut, kaikki on mennyt ennalta sovitun ohjelman mukaisesti. Parinkymmenen vuoden kuluessa minun toiminta-ajallani tämä joukkue on ollut käytökseltään ja esiintymiseltään parhaimpia mahdollisia", kiitteli hän järjestäjien puolesta.

TUTUSTUMISTA TEOLLISUUSLAITOKSIIN

Toiminnanjohtaja Rantanen kertoi kiinalaisille järjestetyn muutakin ohjelmaa kuin otteluita. Kesäiltainen veneristeily Helsingin edustalla, saunailta Suomi—Kiina Seuran jäsenten kanssa Ruissalossa, tutustumiset Raision Tehtaisiin (joka tuo suuren osan raaka-aineestaan Kiinasta), Rakennusvalmiste Osakeyhtiöön sekä Tuottajain Meijeriin, tapaamiset Forssan ja Riihimäen kaupunginjohtajien sekä Turun matkailupäällikön kanssa olivat kuuluneet ohjelmaan.

Kysymykseemme, onko Suomesta suoritettu viime vuosina urheiluvierailuja Kiinaan, Rantanen vastasi ettei ole, mutta sanoi kieltämättä elättelevänsä toivoa tällaisesta kutsusta. "Me arvostamme kiinalaisten pelaajien tulon Suomeen varsin korkealle, varsinkin kun maamme ei kuulunut heidän alkuperäiseen matkasuunnitelmaansa ja he tekivät Balkanilta meidän vuoksemme pitkän ylimääräisen matkan tänne pohjoiseen", sanoi toiminnanjohtaja Rantanen lopuksi. □

KIINA SAAMASSA PAIKKANSA KANSAINVÄLISESSÄ URHEILULIIKKEESSÄ

RAIMO LAAKIA

Seitsemännet Aasian kisat pidetään syyskuussa Teheranissa Iranissa. Järjestäjät ovat kutsuneet mukaan Kiinan Kansantasavallan. Taiwanilaiset urheilijat voivat osallistua kilpailuihin sen joukkueessa niin kuin muutkin Kiinan maakunnat. Kansainvälinen Olympiakomitea on antanut tukensa järjestäjien päätökselle.

"Aasian kisoissa on ollut vuodesta 1951 paikka kiinalaisille. Me annamme paikan nyt Kiinalle, sillä Aasian kisat, joihin suurin maa ei voisi osallistua, olisivat naurettavat", sanoi kisojen pääsihteeri Hassan Rassouli.

Kiina järjesti touko-kesäkuussa suurimmat urheilukilpailunsa sitten kulttuurivallankumouksen valiten yli 300 urheilijan ja voimistelijan joukkueen osallistumaan Aasian kisoihin. Kutsu karsintakilpailuihin oli lähetetty myös taiwanilaisille ja Taiwanilla syntyneitä muualla asuvia urheilijoita osallistuikin karsintaan. Tshiang Kai-shekin ns. hallitus esti Taiwanilla asuvia urheilijoita saapumasta kilpailuihin. Kiina osallistuu Teheranissa 14 lajiin; nyrkkeilyyn ja maahockeyhin se ei ota osaa.

Karsintakilpailussa korostettiin voimakkaasti periaatetta "ystävyys voiton edelle", missä hengessä Kiina kansainvälisillä areenoilla aina onkin kilpaillut. Valitulla joukkueella on melko korkea tekninen taso, siihen kuuluu mm. joitakin maailmanmestereita sekä urheilijoita, jotka pitävät hallussaan maailmanennätyksiä ja kansallisia ennätyksiä. Monet osanottajista ovat nuoria: karsintakilpailujen 240 voimistelijan keski-ikä oli 16 vuotta.

MIKSI KIINA EI OLE ENNEN OSALLISTUNUT?

Kiinan Kansantasavalta ei ole vuosikymmeniin saanut osallistua suuriin kansainvälisiin urheilukilpailuihin siitä nurinkurisesta tilanteesta johtuen, että kansainväliset urheiluliitot ovat joko katsoneet Kiinan maakunnan Taiwanin edustavan koko Kiinaa tai ne ovat yrittäneet luoda "kaksi Kiinaa" tai "yhden Kiinan, yhden Taiwanin" ehdottomalla erillisiä joukkueita Kiinan Kansantasavallalle ja Taiwanille.

Aasian kisojen karsintakilpailujen päättyessä Pekingissä kesäkuun lopulla sanoi Eräs Yleiskiinalaisen Urheiluliiton johtajista Hsinhualle antamassaan haastattelussa: "Kuten kaikki tietävät maailmassa on vain yksi Kiina, nimittäin Kiinan Kansantasavalta. Taiwan on Kiinan maakunta. Vain Yleiskiinalaisella Urheiluliitolla ja sen alaisilla eri lajien liitoilla on oikeus lähettää joukkueita Kiinan edustajina kansainvälisiin kilpailuihin. Taiwanin maakunnan urheilijat voivat, kuten Kiinan kaikkien muittenkin maakuntien, kaupunkikuntien ja autonomisten alueiden urheilijat, ottaa osaa kansallisiin kilpailuihin ja tulla valituiksi kansainvälisiin kilpailuihin osallistuviin Kiinan kansallisjoukkueisiin. Kiinan kansa ja kiinalaiset urheilijat vastustavat päättäväisesti minkä tahansa kansainvälisen urheiluorganisaation kaikkia toimenpiteitä, joilla yritetään luoda urheiluelämässä "kaksi Kiinaa" tai "yksi Kiina, yksi Taiwan". Tiettyjen kansainvälisten urheiluorganisaatioiden jotkut vastuulliset henkilöt työskentelevät parhaillaan estääkseen Aasian maitten urheilijoita kilpailemasta kiinalaisten kanssa Aasian kisoissa. Tuollaiset toimet ovat historian virtaa vastaan ja tulevat kohtaamaan Aasian ja maailman kansojen, erityisesti urheilupiirien, voimakkaan vastarinnan."

KAIKKI LIITOT EIVÄT VIELÄ OLE HYVÄKSYNEET KIINAA

Kansainvälisistä urheiluliitoista osa, kuten koripalloliitto, on hyväksynyt Kiinan Kansantasavallan jäsenekseen ja tunnustanut Taiwanin Kiinan maakunnaksi, mutta osa esim. jalkapalloliitto yrittää edelleenkin luoda "kahta Kiinaa". Seitsemänsiin Aasian kisoihin Kiinan osallistumisen on hyväksynyt yksitoista kansainvälistä liittoa (vaikkeivät kaikki niistä olekaan hyväksyneet Kiinan Kansantasavaltaa jäsenekseen). Kuitenkin uintiliitto ja pyöräilyliitto ovat ilmoittaneet jäsenilleen, etteivät ne saa toistaiseksi kilpailla Kiinan kanssa. Myös Kansainvälisellä yleisurheiluliitolla (IAAF) on vielä tämä kanta, mutta todennäköisesti se hyväksyy Kiinan Kansantasavallan jäsenekseen 30. elokuuta, jolloin kielto sen osalta luonnollisesti kumoutuu.

Kiinan Kansantasavallan osallistuminen syyskuussa Aasian kisoihin kaikkine seurausvaikutuksineen on pitkä askel kohti Kiinan oikeudenmukaisen paikan palauttamista kansainvälisessä urheiluliikkeessä. □

KILPARADAT AVOIMIKSI
SUOMI TUKEE KIINAA

KALLE SORAINEN

Kun Kansainvälinen jalkapalloliitto (FIFA) käsitteli kesäkuussa kongressissaan ehdotusta ottaa Kiinan Kansantasavalta liiton jäseneksi, Suomi äänesti sen puolesta. Kuitenkaan ehdotus ei vielä mennyt läpi, koska se ei saanut taakseen 3/4 enemmistöä.

Jukka Uunila, Suomen Urheiluliiton johtokunnan puheenjohtaja ja Olympiakomitean puheenjohtaja, totesi toukokuussa Helsingin Sanomien haastattelussa: "Kiinan jäsenyys Kansainvälisessä yleisurheiluliitossa on enemmänkin kuin suotavaa... Jos Kansainvälinen yleisurheiluliitto hyväksyy Kiinan, en näe mitään syytä, että Kansainvälinen Olympiakomitea jättäisi sen ulkopuolelle."

Lehtemme kysyi Kiinasta eräiltä Suomen urheiluelämän johtohenkilöiltä:

Yrjö Rantanen, Koripalloliiton toiminnanjohtaja

Kansainvälisissä kongresseissa, joissa päätetään Kiinan edustuksesta, ovat Suomen eri urheilujärjestöjen edustajat olleet johdonmukaisesti sillä kannalla, että Kiinan Kansantasavalta tulisi olla mukana. Valitettavasti äsken pidetyssä Kansainvälisen jalkapalloliiton kokouksessa Kiinaa ei vielä hyväksytty.

Minun käsitykseni mukaan — tämä on varovainen arvio — noin viiden vuoden sisällä Kiinan Kansantasavalta on mukana kaikissa kansainvälisissä liitoissa.

Erkki Kivelä, SVUL:n puheenjohtaja

Kiina on tervetullut kansainväliseen urheiluliikkeeseen; Taiwanin kysymys ilmeisesti viivyttää Kiinan mukaantuloa. On suuri vahinko, ettei maailman suurin kansa ole mukana kansainvälisessä urheiluliikkeessä.

Urheiluvaihto Suomen ja Kiinan välillä on luonnollisesti toivottavaa, elleivät olemassaolevat säännöt vaikeuta vierailujen järjestämistä.

Lennart Kivi, TUL:n varapuheenjohtaja

Varapuheenjohtaja Kivi piti epäterveenä tilannetta, että Kansainvälisessä Olympiakomiteassa Taiwan on edustanut koko Kiinaa.

Kysymykseemme, koska Kiina ottaa osaa olympialaisiin, Kivi vastasi: Varmasti sitä on tietenkin vaikea sanoa, mutta kehitys saattaa olla niin nopeaa, että jo 1976 Montrealissa Kiina nähdään osanottajana. Ainakin seuraavissa kisoissa 1980 Kiina on mukana.

SUOMEN UUSI SUURLÄHETTILÄS

Suomen uusi Kiinan-suurlähettiläs Martti Salomies saapui Pekingiin 30. toukokuuta ja jätti viikkoa myöhemmin valtuuskirjansa Tshu Tehille, Kiinan kansankongressin puheenjohtajalle. Valtuuskirjan luovutustilaisuudessa olivat läsnä mm. lähetystöneuvos Matti Häkkänen ja Kiinan varaulkoministeri Tshiao Kuan-hua.

Suomen aikaisempi Kiinan-suurlähettiläs Veli Helenius siirtyi kesäkuun alussa uuteen toimipaikkaansa Kööpenhaminaan. □

Martti Salomies

"MERKITTÄVÄ VOITTO AFRIKAN KANSOILLE"

KIINAN KANTA PORTUGALIN TAPAHTUMIIN

RAIMO LAAKIA

Kiinan pääministeri T s h o u En-lai sanoi puheessaan 6. toukokuuta: "Äskettäin tapahtunut Caetanon taantumuksellisen hallituksen kaatuminen Portugalissa merkitsee pahamaineisen portugalilaisen siirtomaapolitiikan häpeällistä tappiota ja on merkittävä voitto Afrikan kansoille, jotka käyvät peräänantamatonta pitkäaikaista aseellista taisteluaan."

Varapääministeri T e n g Hsiaoping ilmaisi Kiinan kannan Portugalin siirtomaihin puhuessaan 18. heinäkuuta: **"Nykyinen tilanne Afrikassa on erittäin rohkaiseva. OAU:n huippukokous, joka äskettäin pidettiin Mogadishussa, vaati Afrikan kansojen yhtenäisyyden voimistamista oikeutetussa taistelussa koko Afrikan mantereen vapauttamiseksi ja erityisesti se antoi voimakkaan tukensa Guinea-Bissaun, Mosambikin, Angolan ja muiden Portugalin siirtomaiden kansoille niiden taistelussa Portugalin sotilashallituksen kolonialismia vastaan täyden kansallisen riippumattomuuden puolesta. Olemme vakuuttuneita siitä, että Guinea-Bissaun, Mosambikin ja Angolan valppaat, sankarilliset kansat ottavat kohtalonsa omiin käsiinsä ja etenevät taistelussa voitokkaasti. Puheenjohtaja Maon opetusten mukaisesti Kiinan hallitus ja kansa katsovat Afrikan kansojen oikeutetun taistelun tukemisen ehdottomaksi kansainväliseksi velvollisuudekseen.**

Olemme sitä mieltä, että portugalilaisten viranomaisten täytyy tunnustaa siirtomaidensa afrikkalaisten kansojen oikeus riippumattomuuteen, ja että Portugalin täytyy heti vetää kaikki aggressiiviset, kolonialistiset joukkonsa Afrikasta. Olemme vakuuttuneita siitä, että Portugalin siirtomaiden sankarilliset kansat, niin kauan kun ne pysyvät valppaina, voimistavat yhtenäisyyttään ja taistelevat hellittämättömästi, tekevät tyhjäksi kaikki vihollistensa suunnitelmat ja juonet ja saavuttavat täydellisen kansallisen riippumattomuuden ja vapautumisen."

Vallankaappaus Portugalissa

Sotilasjuntta otti vallan Portugalissa 25. huhtikuuta. Presidentiksi nousi kenraali Antonio de S p i n o l a ja maahan nimitettiin kolmen viikon kuluttua väliaikainen keskusta-vasemmistolainen hallitus. Maassa on suoritettu useita demokraattisia uudistuksia: fasistinen salainen poliisi on hajotettu, poliittiset vangit vapautettu ja puolueet saaneet toimintavapauden. Sotilasjuntta on luvannut valituttaa vapailla vaaleilla uutta perustuslakia säätävän kansalliskokouksen maaliskuuhun 1975 mennessä. Vappua työväenliikkeen tunnuksin portugalilaiset saivat viettää vapaasti ensimmäisen kerran viiteenkymmeneen vuoteen. (1)

Yhä siirtomaavalta

Portugalilla on useita siirtomaita. Afrikkalaisissa Angolassa, Guinea-Bissaussa ja Mosambikissa toimivat voimakkaat vapautusliikkeet, joita vastaan Portugali on käynyt siirtomaasotaa yli kymmenen vuotta. Guinea-Bissaussa sillä on 27000 sotilasta, Angolassa 55000 ja Mosambikissa jopa 80000. Viime vuosina Portugali on pannut puolet budjetistaan siirtomaasodan kuluihin. (2) Taistelut siirtomaissa ovat jatkuneet vallankaappauksen jälkeenkin ja Portugalin oman ilmoituksen mukaan heinäkuun alkupäivien sotatoiminta Mosambikissa on ollut kiivainta koko siirtomaasodan aikana. (3) Frelimon keskuskomitean jäsenet P a n g u e n e ja M a t s i n h a kertoivat lehdistölle vieraillessaan Suomessa heinäkuun alussa "ettei tilanne Mosambikissa ole muuttunut oikeastaan lainkaan. Ihmiset eivät saisi tuudittautua tunteeseen, että Portugalin siirtomaavalta Mosambikissa olisi jo päättynyt." (4)

Siirtomaat vaativat itsenäisyyttä

Portugalin siirtomaiden vapautusliikkeet haluavat mailleen täyden itsenäisyyden. Afrikan Yhtenäisyysjärjestön (OAU) huippukokouksen päätökset 16. kesäkuuta kuvastavat vapautusliikkeiden mielipidettä. Kokous vaati Portugalia heti tunnustamaan Guinea-Bissaun itsenäisyyden. Toiseksi Portugalin on taattava julkisesti, että se antaa täyden itsenäisyyden muille afrikkalaisille siirtomailleen. Kolmanneksi se voi käydä neuvotteluja vain OAU:n hyväksymien vapautusliikkeiden kanssa. Ja niin kauan kuin Portugali ei hyväksy näitä oikeutettuja vaatimuksia, ei Afrikan kansoille jää muuta mahdollisuutta kuin "jatkaa ja voimistaa kansallista vapaussotaa". (5)

PORTUGALIN SIIRTOMAAT

GUINEA-BISSAU

Alue 36000 km^2 ; asukkaita 600000, joista valkoisia vajaat 3000. Lähes teollistumaton maatalousmaa, vie ulkomaille maapähkinöitä.

PAIGC, Guinea-Bissaun ja Kap Verden saarten afrikkalainen itsenäisyyspuolue, oli vuoteen 1973 mennessä vapauttanut maasta kaksi kolmasosaa. Vapautetuilla alueilla pidettyjen vaalien jälkeen se julisti maan itsenäiseksi 24. syyskuuta 1973. Suomi tunnusti uuden tasavallan elokuun yhdeksäntenä tänä vuonna. Kun Portugali 10. syyskuuta tunnusti Guinea-Bissaun Tasavallan itsenäisyyden, se oli saanut diplomaattisen tunnustuksen jo noin sadalta valtiolta.

MOSAMBIK

Alue 800000 km^2 ; asukkaita 8 milj., joista valkoisia 200000. Maatalousmaa, vie ulkomaille mm. puuvillaa ja sokeria. Kivihiili toistaiseksi ainoa louhittu mineraali, mutta maasta uskotaan löytyvän metalleja ja öljyä.

Frelimo on käynyt kymmenen vuotta aseellista taistelua ja vapauttanut neljäsosan Mosambikista. Vapautetuille alueille se on perustanut demokraattisia hallintoelimiä, kouluja, sairaaloita ja uutta tuotantotoimintaa. YK:n yleiskokous 1972 tunnusti Frelimon Mosambikin kansan ainoaksi lailliseksi edustajaksi.

ANGOLA

Alue 1,2 milj. km^2 ; asukkaita 6 milj., joista valkoisia 500000. Angola on siirtomaista vaurain, sillä on runsas maataloustuotanto ja arvokkaita mineraaliesiintymiä mm. rautamalmia, timantteja ja öljyä, joita jo hyödynnetään.

Vapautusliike MPLA aloitti aseellisen taistelun vuonna 1961 ja on vapauttanut kolmasosan alueesta. Se hyväksyttiin vuonna 1972 tarkkailijaksi Yhdistyneisiin Kansakuntiin. MPLA ja toinen vapautusliike FNLA sopivat heinäkuun lopulla yhteistoiminnasta neuvottelujen aloittamiseksi Portugalin kanssa.

SAO TOME JA PRINCIPE

Noin tuhannen neliökilometrin saariryhmä, asukkaita 60000. Sao Tomen ja Principen vapautusliike ei ole käynyt aseellista taistelua. Se vaatii saarille täyttä riippumattomuutta. Portugali ehdotti toukokuussa "liittovaltiota", minkä vapautusliike tuomitsi julkilausumassaan. (Peking Rundschau n:o 23) Elokuun alussa Portugali ilmoitti tunnustavansa saarten oikeuden itsenäistyä.

TIMOR

Portugalin siirtomaana on saaren itäosa, alueeltaan noin 15000 km^2 , asukkaita 650000. Timorin länsiosa on liitettynä Indonesiaan.

MACAO

Saari Kiinassa Helmijoen suulla, 16 km^2 , 170000 asukasta. Epäyhdenvertainen Lissabonin pöytäkirja vuodelta 1887 asetti Macaon Portugalin "ikuisen miehityksen alaiseksi". Kun Kiinan Kansantasavalta perustettiin, Kiinan hallitus varasi itselleen oikeuden tarkistaa kaikki tällaiset epäyhdenvertaiset sopimukset. Kiina haluaa ratkaista kysymyksen rauhanomaisesti neuvotteluteitse ja ratkaisua odoteltaessa säilyttää status quon. □

Portugali haluaa lopettaa sodan, mutta säilyttää kolonialismin

Kenraali Spinola tuli tunnetuksi kirjastaan »Portugal e o Futuro», jonka hän julkaisi vanhan hallituksen aikana. Siinä hän ehdottaa muodostettavaksi "25 miljoonan portugalilaisen liittovaltiota", johon edettäisiin asteittaisilla uudistuksilla, talousavulla, elintason nostamisella, yhteiskuntajärjestyksen liberalisoinnilla jne. Kirjan punaisena lankana on: Portugalin on jatkettava valtaansa Afrikassa, mutta koska mikään maa ei ole pystynyt voittamaan sissisotaa käyviä vapautusjoukkoja sotilaallisesti, on taktiikkaa muutettava.

Tultuaan presidentiksi Spinola antoi lausunnon, jossa hän sanoi vallankaappauksen tarkoituksena olleen taata koko Portugalin kansallinen itsenäisyys, merentakaiset alueet mukaan luettuna. (6)

Yrityksiä lopettaa sota ilman itsenäisyyden myöntämistä

Portugalin ulkoministeri Soares neuvotteli Guinea-Bissaun vapautusliikkeen PAIGC:n kanssa 25. toukokuuta lähtien, mutta neuvottelut katkesivat tuloksettomina kesäkuussa, koska Portugali ei suostunut antamaan Guinea-Bissaulle yksiselitteistä itsenäisyyttä eikä tunnustamaan Kap Verden saaria Guinea-Bissaun alueeksi. (7)

Angolan vapautusliikkeelle MPLA:lle Portugalin hallitus tarjosi toukokuussa sopimusta. MPLA:n johtaja Agostinho Neto torjui sen, koska "ehdotuksessa hallintovalta, armeija ja poliisivoimat Angolassa jäisivät edelleen Portugalin hallitukselle ja alueen saama itsemääräämisoikeus olisi hyvin rajoitettu." (8)

Frelimon johtajan Samora Machelin Portugalin ulkoministeri tapasi Lusakassa 5.-6. kesäkuuta. Mutta neuvotteluissa ei edistytty, koska ulkoministeri Soaresilla ei ollut valtuuksia neuvotella muusta kuin pelkästä aselevosta. (9) Frelimon edustajat Panguene ja Matsinha kertoivat Portugalin luvanneen poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia uudistuksia, jotta emämaata kuluttava sota saataisiin päätökseen. "Lupaukset ovat pelkkä poliittinen manööveri, me neuvottelemme ainoastaan täydestä itsenäisyydestä; epämääräinen autonomia tai aselepo talousuudistusten kera ei kiinnosta meitä", he sanoivat. (10)

Mahdollisista sopimuksista tulevaisuudessa Portugalin ja Frelimon välillä sanoi Mosambikin Naisten Liiton edustaja Elisabet Andrade 24. toukokuuta: "Olemme tällä hetkellä erittäin tarkkaavaisia. Portugali saattaa taipua sopimusten solmimiseen kuten amerikkalaiset Vietnamissa, mutta mitä Pariisin sopimuksen jälkeen on Vietnamissa tapahtunut, sen tietävät kaikki. Emme voi hyväksyä sitä, että Portugalin kansan demokratian lisääntymistä käytettäisiin verhona Mosambikin kansan itsenäisyyden estämiseksi."

OAU:n kesäkuun puolivälissä pidetylle huippukokoukselle Spinola lähetti kirjeen, jossa hän selosti suunnitelmiaan afrikkalaisten siirtomaiden suhteen. Kirje sisälsi ehdotuksen kansanäänestyksestä ja siihen liittyen lupauksen itsemääräämisoikeudesta. (11) Hän sai vastaukseksi edellä selostetun OAU:n kolmikohtaisen päätöksen ja vetoomuksen kaikille maille ja organisaatioille "etteivät ne ryhdy diplomaattisuhteisiin eikä minkäänlaiseen yhteistyöhön Portugalin uuden hallituksen kanssa" niin kauan kun se ei ole tunnustanut siirtomaidensa kansojen oikeutta itsenäisyyteen ja Guinea-Bissaun Tasavaltaa. (12)

Portugalin sotilaat haluttomia taistelemaan vapautusjoukkoja vastaan

Heinäkuussa uutistoimistot kertoivat useista tapauksista, jotka osoittavat Portugalin siirtomaa-armeijan olevan luhistumaan päin: sotilaita siirtyy vapautusarmeijoiden puolelle, armeijoiden osastot veljeilevät keskenään esim. pelaamalla jalkapallo-otteluita ja portugalilaiset vetäytyvät useista sissien painostamista tukikohdista.

(Käännä)

KIINAN KANTA...

Portugalin uudet vallanpitäjät ovat koko ajan olleet painostuksen kohteena siirtomaakysymyksessä. Vapautusliikkeet eivät ole laskeneet aseitaan eivätkä suostuneet mihinkään Portugalin puolinaisiin ehdotuksiin, joissa ei ole luvattu itsenäisyyttä siirtomaille. OAU:n 42 maata ja monet muut kehitysmaat ja sosialistiset maat ovat johdonmukaisesti tukeneet vapautusliikkeitä ja kieltäytyneet diplomaatti- ja muista suhteista Portugaliin. YK:n kokouksissa ja elimissä vapautusliikkeet on hyväksytty tarkkailijoina ja monet maat antavat niille sotilaallista, taloudellista ja poliittista tukea. Myös Suomi on antanut Portugalin siirtomaiden vapautusliikkeille humanitääristä apua. Itsessään Portugalissa laaja kansalaismielipide vaatii itsenäisyyden myöntämistä siirtomaille: monet sotilashenkilöt, puolueet ja jopa hallituksen ministeritkin ovat tätä mieltä.

Lopulta lupaus itsenäisyydestä

Tällaisessa tilanteessa, koetettuaan kolmen kuukauden ajan eri keinoin löytää ratkaisun, joka säilyttäisi siirtomaavallan mutta lopettaisi emämaata rasittavan sodan, Portugalin sotilasjuntta julisti lopulta 24. heinäkuuta, että "merentakaisilla maakunnilla on oikeus itsenäisyyteen" ja teki asian mahdollistavan lainmuutoksen. Radio- ja televisiopuheessaan 27. heinäkuuta presidentti Spinola sanoi: "On tullut aika tunnustaa merentakaisten alueiden kansojen oikeus ottaa kohtalonsa omiin käsiinsä. Portugali on valmis aloittamaan heti vallansiirron Guinea-Bissaun, Angolan ja Mosambikin kansoille."

"On historiallisesti merkittävä teko, että Portugali tunnustaa afrikkalaisten alueidensa oikeuden itsenäistyä", kommentoi Guinea-Bissaun johtaja Luis Cabral Spinolan puhetta. "Päätös on ensimmäinen konkreettinen askel sellaisten olojen luomiseksi, jotka mahdollistavat vilpittömän yhteistyön Portugalin ja Guinea-Bissaun kansojen välillä. Nyt Portugalin olisi tunnustettava Guinea-Bissau oikeudellisesti ja myönnettävä Kap Verden saarille itsenäisyys yhdessä Guinea-Bissaun kanssa PAIGC:n lipun alla", Cabral sanoi. (13)

Vaarana uuskolonialismi

YK:n pääsihteerin Kurt Waldheimin vieraillessa elokuun alussa Lissabonissa, Portugali ilmoitti olevansa valmis tunnustamaan Guinea-Bissaun Tasavallan itsenäisyyden ja tukevansa sen YK-jäsenyyttä. Samalla se ilmoitti tunnustavansa myös Kap Verden, Sao Tomen ja Principen saarten oikeuden itsenäistyä.

Elokuun 26. Portugali ja PAIGC allekirjoittivat Algerissa sopimuksen, jonka mukaan Portugali tunnustaa Guinea-Bissaun Tasavallan 10. syyskuuta ja vetää joukkonsa pois lokakuun loppuun mennessä. Presidentti Spinola vahvisti sopimuksen 10. syyskuuta allekirjoittamalla itsenäisyysasiakirjan Lissabonissa varapääministeri Pedro Piresin johtaman PAIGC:n valtuuskunnan läsnäollessa.

Frelimon kanssa Portugali allekirjoitti 7. syyskuuta Lusakassa sopimuksen, jonka mukaan Mosambik itsenäistyy 25. kesäkuuta 1975. Siihen saakka maata johtaa Frelimon ja Portugalin yhteinen väliaikainen hallitus. Frelimon puolelta sopimuksen allekirjoitti Samora Machel.

Angolan itsenäisyydestä juntta on ilmoittanut, "ettei se tule ennen vuotta 1976". (14) Ottaen huomioon, että Portugalin hallitsijat yrittivät kolme kuukautta ratkaista siirtomaakysymyksen myöntämättä maille itsenäisyyttä, että portugalilaiset joukot ovat edelleen Afrikassa ja että maalla on suuria taloudellisia etuja erityisesti Angolassa, pyrkinee Portugali säilyttämään valtansa Afrikassa vähintään uuskolonialistisin keinoin.

Kiina tukee vapautusliikkeiden vaatimuksia

Kiina antaa tukensa vapautusliikkeille. Se ei ole tunnustanut Portugalin vanhaa eikä uutta hallitusta, sen sijaan sillä on diplomaattisuhteet Guinea-Bissaun Tasavaltaan. PAIGC, Frelimo ja MPLA saavat siltä sotilaallista ja taloudellista apua. YK:ssa ja kansainvälisissä järjestöissä Kiina on aktiivisesti tukenut vapautusliikkeiden vaatimuksia. Uutistoimisto Hsinhua ja Kiinan lehdistö julkaisevat vapautusliikkeiden kannanottoja ja raportteja niiden saavutuksista. Kiina katsoo voivansa solmia normaalit valtiosuhteet Portugaliin sitten kun kysymys siirtomaista on selvä, eli kun Portugalin hallitus on täyttänyt vapautusliikkeiden vaatimukset.

Neuvostoliitto arvostellut Kiinaa

Eräissä suomalaisissa lehdissä julkaistuissa artikkeleissa on Kiinan kannassa nähty jonkinlaista "petosta". Tiedonantajassa ja Kansan Uutisissa oli kesäkuun alussa (8. ja 5.6.) neuvostoliittolaisen APN:n välittämä artikkeli "Portugalin tapahtumat ja Pekingin asenne". Joitakin otteita artikkelista:

"Tuskinpa kukaan enää epäilee maolaisten politiikan todellista suuntaa... he painuvat entistä enemmän oikealle ja siirtyvät imperialismin kaikkein taantumuksellisimpien voimien, fasismin apureiksi... Pekingin suhtautuminen viime aikojen tapahtumiin Portugalissa on tästä selvä osoitus... Kiinan johto sulkee tahallisesti silmänsä siltä että väliaikaisen hallituksen toiminnassa on 'merentakaisten maakuntien' kysymyksen ratkaiseminen keskeisellä sijalla... Kiina toivoo, että kysymys itsenäisyyden myöntämisestä Angolalle, Guinea-Bissaulle ja Mosambikille mutkistuisi... maolaiset pyrkivät vieraannuttamaan toisistaan kansallisten vapautusliikkeiden Frelimon ja PAIGC:n voimat ja uudet Portugalin vallanpitäjät."

Edellä on selostettu, miten vapautusliikkeiden ja Portugalin uusien vallanpitäjien kannat "merentakaisten maakuntien" ratkaisukysymyksessä eroavat toisistaan. Kiina ei "sulje silmiään" tältä erolta, vaan nimenomaan näkee sen vastustaen Portugalin kantaa säilyttää kolonialismi ja antaen tukensa vapautusliikkeiden kannalle saavuttaa täysi itsenäisyys.

Kiina arvostellut Neuvostoliittoa

Kiina on arvostellut Neuvostoliittoa siitä, että vastoin vapautusliikkeiden kantaa ja OAU:n vetoomusta Neuvostoliitto kiirehti 9. kesäkuuta tunnustamaan Portugalin uuden hallituksen ja lupaamaan sille taloudellista apua. Kiinan mielestä edellä selostettu OAU:n vetoomus, joka on 42 Afrikan maan ja vapautusliikkeiden yksimielisesti hyväksymä, on oikea ja kannatettava; kävihän Portugali keskikesällä siirtomaasotansa kiivaimpia taisteluja Mosambikin kansaa vastaan ja tarjoili siirtomailleen kaikenlaisia kolonialistisia "ratkaisuja", jotka vapautusliikkeet hylkäsivät. Kiinan mielestä Neuvostoliiton, joka pitää itseään "kehitysmaiden luonnollisena liittolaisena", olisi tullut sopusoinnussa sanojensa kanssa hyväksyä OAU:n päätös. (15) □

HUOMAUTUKSET

(1) Peking Rundschau n:o 19 kirjoitti katsauksessaan vapunviettoon maailmalla: "Lissabonissa pidettiin valtavia kokouksia ja mielenosoituksia. Niihin osallistui yli 300000 työtätekevää, jotka olivat saavuttaneet ensimmäisen kerran lähes puoleen vuosisataan oikeuden viettää työväenluokan kansainvälistä taistelujuhlaa. He tervehtivät Marcello Caetanon diktatuurihallituksen kaatumista, vaativat työläisten työ- ja elinolosuhteiden parantamista ja Portugalin siirtomaasodan lopettamista Afrikassa. Mielenosoittajien kantamissa tunnuksissa luki mm.: 'Eläköön Angolan ja Mosambikin vapautusliikkeet!' "
(2) Kansan Uutiset 27.4.
(3) Kansan Uutiset 13.7.
(4) Helsingin Sanomat 10.7.
(5) Kansan Uutiset 17.6.; Helsingin Sanomat 30.6.
(6) Frelimon tiedotussihteeri Rosario Tembe n lausunto. Kansan Uutiset 29.4.
(7) Peking Rundschau n:o 28; Kansan Uutiset 30.6.
(8) Kansan Uutiset 28.5.
(9) Peking Rundschau n:o 28; Kansan Uutiset 8.6.
(10) Kansan Uutiset 10.7.
(11) Kansan Uutiset 15.6.
(12) Peking Rundschau n:o 28
(13) Kansan Uutiset 28.7.
(14) Helsingin Sanomat 11.8.
(15) Peking Rundschau n:o 28

Algerian presidentti Boumedienne (vas. ylh.), Pakistanin pääministeri Bhutto (oik. ylh.), Malesian pääministeri Razak (vas. alh.) ja Mauretanian presidentti Daddah (oik. alh.) tapaamassa Kiinan johtajia.

DIPLOMATIA & VIERAILUT

UUSIA DIPLOMAATTISUHTEITA Kiina solmi touko-kesäkuussa **MALESIAAN, TRINIDAD-TOBAKOON JA VENEZUELAAN.** Malesia ja Kiina normalisoivat suhteensa ja tunnustivat toisensa diplomaattisesti yhteisessä kuusikohtaisessa tiedonannossa pääministeri Tun Abdul Razakin Kiinan-vierailun aikana 31. toukokuuta. Tiedonannossa mm. otettiin yhteinen kanta kiinalaiseen vähemmistökansallisuuteen Malesiassa. Trinidad-Tobakon ja Kiinan yhteisen tiedonannon diplomaattisuhteiden solmimisesta allekirjoittivat kummankin maan YK-suurlähettiläät 20. kesäkuuta New Yorkissa. Venezuela ja Kiina allekirjoittivat diplomaattisuhteiden solmimisasiakirjan 28. kesäkuuta Caracasissa. (Peking Rundschau 23, 26 ja 27/74)

KUANGTSHOUN VIENTITUOTTEIDEN KEVÄTMESSUT pidettiin vakiintuneen tavan mukaan huhti-toukokuussa. Messuilla oli esillä 40 000 tuotetta ja lisäksi esitettiin näyttelyin Kiinan talouselämän edistyneitä yksiköitä. Kemian- ja metalliteollisuuden tuotteet, koneet ja laitteet samoin kuin Kiinan perinteiset vientitavarat menivät hyvin kaupaksi. Tehtyjen tavarantoimitussopimusten arvo oli suurempi kuin koskaan ennen. Messujen 25 000 kävijän joukossa oli ulkomaalaisia ystäviä yli 100 maasta, ulkokiinalaisia sekä maanmiehiä Hongkongista ja Macaosta. Suomalaisia liikemiehiä Kuangtshoun kevätmessuilla kävi lähes kolmekymmentä. Kiinan ulkomaankauppaperiaatteet ovat tasavertaisuus ja molemminpuolinen hyöty sekä yli- ja alijäämien molemminpuolinen tasoittaminen. (Peking Rundschau 21/74)

SOPIMUKSEN KIINAN ILMAISESTA SOTILAALLISESTA AVUSTA KAMBODSHALLE allekirjoittivat varapääministerit Li Hsien-nien ja Khieu Samphan 26. toukokuuta Pekingissä. Sopimus koskee sotilaallisten laitteiden ja tarvikkeiden toimittamista tänä vuonna. Kambodshan kansallisen unionin kuninkaallisen hallituksen puolelta paikalla olivat allekirjoitustilaisuudessa mm. valtionpäämies Sihanouk, pääministeri Penn Nouth ja erikoisneuvonantaja Ieng Sary. Kiinan puolueen ja hallituksen johtajia edusti mm. Tshou En-lai. (Hsinhua 26.5.)

RUOTSISSA, ITÄVALLASSA JA SAKSAN LIITTOTASAVALLASSA vieraili Kiinan kauppavaltuuskunta touko-kesäkuussa. Ruotsissa se kävi kahdenkeskisiä kaupallisia keskusteluja ja muissa maissa osallistui yhteisten kauppakomiteoiden kokoontumisiin. (Hsinhua 22.5.)

ISO-BRITANNIASSA järjesti Society for Anglo-Chinese Understanding (SACU) yhdessä Gulbenkianin Itämaisen Taiteen Museon kanssa kiinalaisten puupiirrosten näytelyn, joka oli avoinna koko toukokuun. Näyttelyssä esiteltiin 130 työtä. (Hsinhua 6.6.)

TANSKAN pääkaupungissa oli toukokuussa kiinalaisen julistetaiteen näyttely. Kahden viikon aikana yli 250:een esillä olleeseen julisteeseen ja kuvaan tutustui 8000 kävijää. Näyttelyn järjesti Tanska—Kiina Ystävyysseura. (Hsinhua 29.5.)

ZAIREN ja Kiinan välillä allekirjoitettiin siviililentoliikennesopimus 31. toukokuuta Pekingissä. Varapääministeri Teng Hsiao-ping oli läsnä allekirjoitustilaisuudessa. (Peking Rundschau 23/74)

(Käännä)

RANSKA piti teollisuuden, tieteen ja tekniikan alan näyttelyn 22.5.—7.6. Pekingissä. Esillä oli työstökoneita, kuljetuskalustoa, tekstiiliteollisuuden koneita, rakennuslaitteita, elektroniikkaa, tietoliikennelaitteistoa, lentokalustoa ja lääketieteellisiä laitteita. Näyttelyn aikana Kiinassa vieraili virallinen ranskalainen valtuuskunta johtajanaan Pierre Sudreau sekä Ranskan teollisuuspiirien valtuuskunta. (Peking Rundschau 23/74)

GÖTEBORGIN entinen maaherra tohtori Per Nyström ja Ruotsin messujen säätiön pääjohtaja Eric Ehrengren vierailivat 1.-12.6. Kiinassa Kiinan kansainvälisen kaupan edistämisneuvoston kutsusta. He tutustuivat yliopistoon, maatalouteen ja historiallisiin nähtävyyksiin sekä kävivät kaupallisia keskusteluja. (Hsinhua 12.6.)

NORJAN suurkäräjien ulkoasiainvaliokunnan 13-henkinen valtuuskunta tutustui Kiinaan kesä-heinäkuun vaihteessa. Sitä johtivat Tor Oftedal ja Lars Korvald. Varapääministeri Teng Hsiao-ping tapasi kaikki valtuuskunnan jäsenet. (Peking Rundschau 27/74)

NEUVOSTOLIITON varaulkoministeri Leonid Iljitshev, joka johtaa valtuuskuntaansa vuonna 1969 alkaneissa kiinalais-neuvostoliittolaisissa rajaneuvotteluissa, palasi Pekingiin 25. kesäkuuta oltuaan poissa noin vuoden. Häntä oli vastassa Pekingin lentokentällä varaulkoministeri Ju Tshan. (Kansan Uutiset 26.6.)

RUOTSI—KIINA YSTÄVYYSLIITON valtuuskunta johtajanaan Christer Leopold saapui Pekingiin 5. heinäkuuta. Li En-tshiu, Kiinan kansan ulkomaisia ystävyyssuhteita hoitavan seuran varapresidentti, tarjosi saapumispäivän iltana valtuuskunnalle juhlapäivälliset. (Hsinhua 5.7.)

GABONIN hallituksen ystävyysvaltuuskunta ministeri Konighi Okumba Dokwatsegu en johdolla saapui Kiinaan 30. kesäkuuta. Valtuuskunta tapasi varapääministeri Li Hsien-nienin, ulkoministeri Tshi Peng-fein ja muita Kiinan johtajia. Kiina ja Gabon solmivat diplomaattisuhteet viime huhtikuussa. (Hsinhua 3.7.) □

KYPROS JA KIINA

RAIMO LAAKIA

YK:n Turvallisuusneuvosto teki 20. heinäkuuta päätöksen Kyproksen tilanteesta. Kiina äänesti sen puolesta. Päätös vaatii kaikkia maita kunnioittamaan Kyproksen suvereenisuutta, riippumattomuutta ja alueellista koskemattomuutta.

YK:n päätös

Ensimmäisenä askeleena päätöksessä vaaditaan tulitaukoa kaikkien sotivien osapuolten kesken. Siinä vaaditaan heti lopettamaan ulkomainen sotilaallinen interventio ja vetämään ulkomaiset sotilashenkilöt maasta mukaan lukien ne ulkomaiset sotilashenkilöt, joiden poistamista presidentti Makarios vaati kirjeessään 2. heinäkuuta. Siinä edellytetään Kreikan, Turkin ja Englannin neuvottelevan välittömästi "palauttaakseen rauhan Kyproksella ja laillisen hallitusmuodon mukaisen hallituksen".

Kiina vastustaa kaikkea aggressiota ja puuttumista Kyproksen asioihin

Päätöksen yhteydessä käydyssä keskustelussa Kiinan edustaja Tshuang Yän käytti puheenvuoron sanoen mm.:

"Kypros on kolmanteen maailmaan kuuluva maa... Kiinan hallitus ja kansa tukevat päättäväisesti Kyproksen kansan oikeutettua taistelua presidentin, arkkipiispa Makarioksen, Kyproksen laillisen valtionpäämiehen, johdolla. Me olemme päättäväisesti sitä vastaan, että mikään vieras valta harjoittaa aggressiota ja puuttumista Kyprosta kohtaan ja haluaa tuhota Kyproksen suvereniteetin, riippumattomuuden ja alueellisen koskemattomuuden. Me olemme vakavasti huolestuneita nykyisestä tilanteesta Kyproksella."

Kyproksen kansan täytyy itse ratkaista omat kysymyksensä

"Kyproksen kansalla on maineikas vallankumouksellinen perinne imperialismin vastustamisessa. Se on käynyt pitkäaikaisia urhoollisia taisteluja saavuttaakseen kansallisen riippumattomuuden, suojellakseen kansallista suvereniteettiä ja alueellista koskemattomuutta kolonialismia ja imperialismia vastaan, ja lopulta saavuttanut riippumattomuutensa. Arkkipiispa Makarios on näytellyt huomattavaa osaa näissä taisteluissa. Me ilmaisemme ihailumme tästä. Itsenäisyysjulistuksestaan lähtien Kypros on presidentti Makarioksen johdolla noudattanut riippumatonta politiikkaa ja taistellut päättäväisesti kolonialismia ja imperialismia vastaan. Siten se on antanut hyödyllisiä panoksia kolmannen maailman maiden ja kansojen taistelun tukemiseen."

"Kyproksen riippumattomuus, suvereniteetti ja alueellinen koskemattomuus tulee maailman kaikkien maiden tunnustaa. Olemme päättäväisesti aggressiota ja asioihin sekaantumista vastaan harjoittipa sitä mikä tahansa vieras mahti suvereenia maata kohtaan. Kyproksen kansan täytyy itse ratkaista Kyproksen kysymys."

YK-joukot

Kun Turvallisuusneuvoston päätös oli tehty, käytti Tshuang Yän puheenvuoron tehden varauksen päätöksen YK-joukkoja koskevaan osaan. Kiinan mielestä ulkopuoliset joukot eivät voi ratkaista minkään maan sisäisiä kysymyksiä. Jokaisen maan asiat tulee ratkaista maan oman kansan toimesta. Siksi Kiina kannattaa kaikkien ulkomaisten joukkojen, myös YK-joukkojen, vetämistä pois muista maista.

Supervallat

YK-puheissaan ja lehdistössään Kiina on kehottanut tarkkaavaisuuteen supervaltojen toimien suhteen. Kypros on strategisesti tärkeä saari itäisellä Välimerellä lähi-idän tuntumassa ja sen merkitys kasvaa entisestään, kun Suezin kanava aukeaa laivaliikenteelle. Uutistoimisto Hsinhua kirjoitti kommentissaan: "Sotilaskaappaus, joka tapahtui Kyproksella heinäkuun puolivälissä, laukaisi välittömästi kiivaan taistelun ja aggressio- ja hegemoniapolitiikan harjoittamisen kahden supervallan kesken Välimerellä. Kappauksen jälkeen oli kaikille nähtävissä USA:n imperialismin aktiivisuus."

Yhdysvalloilla on Välimerellä useita tukikohtia ja suuri 6. laivasto. Neuvostoliitolla risteilee alueella 50-60 sotaalusta, neljä kertaa enemmän kuin vuonna 1967. Kaappauksen jälkeen supervaltojen sotalaivoja siirtyi itäiselle Välimerelle Kyproksen tuntumaan. Neuvostoliitto käynnisti kysymyksen ympärillä voimakkaan diplomaattisen toiminnan ja asetti pian kaappauksen jälkeen hälytystilaan maansa länsi- ja eteläosissa seitsemän divisioonaa laskuvarjojoukkoja, yhteensä 50000 miestä. (Lähteet: Peking Rundschau 30 ja 32/74) □

JOHAN GALTUNG:

KULTTUURI-VALLANKUMOUS VAPAUTTI KANSAN LUOMISVOIMAN

Tunnettu norjalainen rauhantutkimuksen professori Johan Galtung vieraili syksyllä 1973 Kiinassa. Julkaisemme lyhennelmän Norja-Kiina Seuran lehden »Kina og Vi» tekemästä haastattelusta.

Miksi kävit Kiinassa viime syksynä?

Syynä oli ennen kaikkea halu ymmärtää, mitä Kiinassa on tapahtunut kulttuurivallankumouksen jälkeen ja millainen on tilanne nykyään. Erityisiä kiinnostuksen kohteita olivat kansankommuunitalous, koulutusjärjestelmä sekä ulkopolitiikka. Teimme toivomuslistan laitoksista, joissa halusimme vierailla ja matkaohjelmamme toteutettiin tämän puitteissa.

Mitä kulttuurivallankumous on mielestänne merkinnyt Kiinalle?

Kulttuurivallankumous on vapauttanut kansan luomisvoiman ja antanut massoille mahdollisuuden ottaa aktiivisesti osaa poliittiseen elämään tavalla, jota en ole koskaan tavannut missään muualla. Ongelmien ratkaisu ei ole tietyn erityisryhmän yksinoikeus, vaan yhteisön kaikki jäsenet osallistuvat yhteisön ongelmien ratkaisemiseen tasavertaisina.

Jatkuvaa opiskelua pidetään Kiinassa tärkeänä: Minkälaisen käsityksen sait ihmisten poliittisesta tietoisuudesta ja aktiivisuudesta?

Otaksun, että tavallisella kiinalaisella ei ole mahdollisuutta päästä aktiivisesti osallistumaan päätöksentekoon kaikilla eri aloilla. Ulkomaanpolitiikan, ulkomaankaupan, pitkälle kehittyneen teknologian sekä sotilaallisten ongelmien suhteen nämä mahdollisuudet ovat suhteellisen pienet. Mutta mahdollisuudet vaikuttaa päätöksiin talouselämässä ovat suuremmat kuin missään muualla. Kiinnostuksen politiikkaan havaitsi siitä innosta, millä tavalliset kiinalaiset osallistuivat keskusteluihin eri tutustumiskohteissamme.

Kokemuksesi kansankommuuneista?

Kolme asiaa teki vaikutuksen minuun. Järkevä ja laaja hajasijoitus, joka takaa sen, että kommuunit voivat käyttää omia resurssejaan. Kansankommuunit eroavat monella tavalla toisistaan, ne tarjoavat erilaisia luonnon voimavaroista riippuvaisia mahdollisuuksia. Nämä erot johtavat vaihteluun kansankommuunien varakkuudessa ja minua kiinnostaa, mitä tapahtuu kommuunien itsenäisyydelle ajankohtana, jolloin on tarpeellista valtion taholta tasoittaa näitä eroja. Toivon ja uskon, että Kiinan seuraava lahja ihmiskunnalle tulee olemaan tämän ongelman ratkaisu, ratkaisu joka täyttää vaatimukset sekä hajasijoituksesta että tasoittamisesta.

Mitä Kiinan koulujärjestelmässä on tapahtunut kulttuurivallankumouksen jälkeen?

Ilostuin kuullessani, että tällä hetkellä poistetaan tenttijärjestelmää. Kiinalaiset ovat ottaneet askeleen pois siitä lajittelulaitoksesta, jonka tunnemme koulun nimellä. Koulutus on suunniteltu niin, että teorian ja käytännön yhdistyessä oppilas saa joukon haasteita ja virikkeitä. Koululaiset eivät vain opiskele, vaan työskentelevät osan ajasta kansankommuuneissa ja tehtaissa ja lisäksi kouluissa on työpajoja, joissa oppilaat harjoittavat tuotannollista toimintaa.

Käydessäni Shanghain ja Pekingin yliopistoissa sain kosketuksen koulutusrakenteeseen, joka ei suosi pienen, hyvinkoulutetun ammatillisen kastin luomista. Tavoitteena on, että mahdollisimman monella on edellytykset saada lyhyt, mutta pätevä koulutus ammattiin. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että kansan sivistystaso olisi alhainen. Keskusteluissa talonpoikien kanssa tuli ilmi, että he harrastavat monimutkaisia tietoteorian kysymyksiä, kysymyksiä teorian ja käytännön suhteista. Pohdiskelu saattoi alkaa jostakin käytännön kysymyksestä, esim. traktoreista ja lannoitteista, mutta samalla katsottiin kauas filosofian ongelmiin.

Mikä merkitys Kiinalla on mielestäsi kolmannen maailman kansoille?

Kiina antaa esimerkin työvaltaisesta tuotantotavasta, se asettaa päätekijäksi ihmisen pääoman sijaan. Käytetään tuotantotekijää, jota on runsaasti olemassa ja samalla opitaan arvostamaan yksittäisen henkilön työpanosta korkeammin. Järjestelymuoto mobilisoi kaikkien luomiskyvyn. On selvää, että jos yhteiskunnassa vain yksi prosentti väestöstä työskentelee monimutkaisten ongelmien parissa ja loput 99 prosenttia yrittävät toteuttaa näitä tärkeitä ratkaisuja, silloin käytetään vain pieni osa väestön aloite- ja luomiskyvystä.

Pidän Kiinan tärkeimpänä piirteenä sitä, että se on yhteiskunta, jossa tunnustetaan vastakohtien tarpeellisuus. Koko ajan on poliittinen liike käynnissä ja pyritään kehittämään yhteiskuntaa tehtyjen virheiden pohjalta eikä tyydytä vain väliaikaisiin voittoihin. Kiina kulkee toista tietä kuin maat, joissa pyritään täydellisyyden varjolla vallitsevien puutteiden ja virheiden lujittamiseen. Keskusteluissa tuli usein ilmi seuraava: "Tiedämme, että tämä ei ole kovin huonoa, mutta se voi tulla vielä paremmaksi. Kaikki ei ole vielä hyvää, meidän täytyy työskennellä tehdäksemme asiat paremmin ja paremmin." Lause kuvaa kiinalaisten uutteraa halua työskennellä vallitsevien olojen parantamiseksi ja saavutettujen tulosten kehittämiseksi.

KIINA MERIOIKEUSKONFERENSSISSA

RANNIKKOVALTIOIDEN OIKEUKSIEN PUOLESTA

Kiina osallistui Venezuelan pääkaupungissa Caracasissa kesällä pidettyyn YK:n 3. merioikeuskonferenssiin. Julkaisemme otteita Kiinan valtuuskunnan johtajan varaulkomaankauppaministeri T s h a i Shu-fanin puheesta 2. heinäkuuta. Kokonaisuudessaan puhe on julkaistu lehdessä Uutisia Kiinasta 8/74.

Muutoksia kansainvälisessä tilanteessa

". . . 1950-luvun lopulla ja 1960-luvun alkupuolella pidetystä kahdesta aiemmasta Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeuskonferenssista lähtien kansainvälisessä tilanteessa on tapahtunut syvällisiä muutoksia. Kymmenkunta vuotta sitten monet Aasiassa, Afrikassa ja latinalaisessa Amerikassa sijaitsevat maat joukostamme eivät olleet vielä saavuttaneet itsenäisyyttä, ja niiden oikeudet kansainvälisissä asioissa oli evätty. Nyt asiat ovat toisin. Enemmän kuin koskaan ennen heräämässä ja voimistumassa olevat kolmannen maailman maat ovat ilmestyneet kansainväliselle areenalle kolonialismia, imperialismia ja hegemonismia vastaan taistelevana päävoimana. Niiden ja maailman muiden maiden kansojen oikeutetut taistelut ovat toisiaan tukien ja rinnakkain takomassa vanhaa maailmaa tulva-aallon voimalla. . . "

"Useiden vuosisatojen ajan laajat meret ovat aina olleet kilpailu- ja kiistakenttänä kolonialististen, imperialististen ja hegemonististen valtojen kesken. Armoton siirtomaavalta, joka toi sanoin kuvaamattomia kärsimyksiä Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansoille, toimeenpantiin nimenomaan kolonialistisen tykkivenepolitiikan avulla. Kaikki aikanaan mahtavat 'meri-imperiumit' rakentuivat imperialististen merivoimien pohjalle. Tänään, maailman ylivallan saamiseen ja meren luonnonvarojen rosvoamiseen tähtäävässä pyrkimyksessään, molemmat supervallat ovat tehneet meriä koskevasta kilpailusta maailmanlaajuisen strategiansa tärkeän osan ja ovat nyt suuresti voimistamassa ja laajentamassa tätä kilpailua. Ne ovat kilpailemassa keskenään mittavien merivoimien rakentamisessa ja sotilastukikohtien perustamisessa kaikkialla. . . "

Supervaltojen meriylivaltaa vastaan

"Supervaltojen harjoittama aggressio- ja ekspansiopolitiikka ja niiden hegemonistiset menetelmät ovat vakavasti vahingoittamassa ja vaarantamassa lukuisien kehitysmaiden suvereenisuutta ja kansantaloudellisia etuja. Kansallisen turvallisuutensa ja rannikkonsa luonnonvarojen suojelemiseksi joukko latinalaisen Amerikan maita ilmoitti suvereenisuuden ja kansallisen toimivallan ulottamisesta 200 meripeninkulmaan. Sittemmin lukuisat kolmannen maailman maat kannattivat tätä kantaa. Jotkut latinalaisen Amerikan maat ehdottivat 200 meripeninkulman 'perinnöllistä merta'; varsin monet muut maat ilmoittivat aluemertensä laajentamisesta tai yksinomaan niille kuuluvien kalastusvyöhykkeiden perustamisesta. Afrikan Yhtenäisyysjärjestön valtion ja hallituksen päämiesten kokous ja sitoutumattomien maiden huippukokous julistivat myös juhlallisesti, että rannikkovaltioilla on oikeus perustaa yksinomaan niille kuuluvia talousvyöhykkeitä tai kansallisia toimivaltavyöhykkeitä, joiden maksimiraja on 200 meripeninkulmaa. Tämä kolmannen maailman oikeutettu kanta on saanut osakseen eräiden toisen maailman maiden tuen. Tällä välin Malesia ja Indonesia ilmoittivat toimivaltaoikeudestaan Malakan salmeen nähden. Välimeren maat esittivät oikeutetun vaatimuksen 'Välimeren maiden Välimerestä'. Sri Lanka ym. maat vaativat voimakkaasti, että Intian valtameren tulisi olla 'rauhanvyöhyke'. Taistelu supervaltain meriylivaltaa vastaan on leviämässä myrskyisästi yli koko maapallon. Se on eräs tärkeä puoli Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan lukuisien kehitysmaiden taistelua valtiollisen suverenisuuden turvaamiseksi ja kansantalouden kehittämiseksi ja uusi polttopiste maailman kansojen meneillään olevassa taistelussa hegemonismia vastaan. . . "

"Supervallat ovat pitkän aikaa ajaneet voimallisesti 'aavojen merten vapautta' ja vaatimalla vaatineet kaikkien maiden aluemeren ja kansallisen toimivallan rajoittamista 3 tai 12 meripeninkulmaan, jota mikään maa ei saa ylittää. Todellisuudessa ns. 'aavojen merten vapaus' on supervaltojen 'aavojen merten monopoli' . . . "

200 meripeninkulman aluemeri

"Yhdistyneiden Kansakuntien merenpohjakomitean viime vuosina pidetyissä monissa istunnoissa monet kehitysmaat ovat esittäneet joukon oikeutettuja esityksiä ja järkeviä ehdotuksia merioikeudesta. Kiinan hallitus ja kansa tukevat lujasti kaikkia niiden oikeutettuja vaatimuksia. Nämä esitykset ja ehdotukset olisi otettava keskustelujemme pohjaksi tässä konferenssissa.

Olemme sitä mieltä, että koska merioikeusjärjestelmä koskee kaikkien maiden etuja, se tulisi laatia yhteisesti kaikkien maiden, suurten tai pienten, toimesta täydellisten keskustelujen ja vakavien neuvonpitojen kautta todella tasa-arvoisella pohjalla. Vastustamme lujasti supervaltain harjoittamaa valvontaa ja monopolia sekä niiden yritystä tyrkyttää vanhentunutta merioikeusjärjestelmää muiden hyväksyttäväksi. Sitoutumattomien maiden viime vuonna pidetyn huippukokouksen hyväksymässä julistuksessa merioikeudesta todetaan vakavasti, että 'uusien merioikeussääntöjen on tehokkaasti myötävaikutettava valtioiden turvallisuudelle esiintyvien uhkien eliminoimiseen ja varmistettava niiden suvereenisuuden ja alueellisen koskemattomuuden kunnioittaminen'. Kannatamme lujasti tätä lausumaa.

Olemme sitä mieltä, että aluemeren ja kansallisen toimivallan alan määrittäminen on kunkin maan suvereeninen oikeus eikä se siedä mitään sanelua yhden tai parin supervallan taholta. Rannikkovaltiot ovat oikeutettuja määrittämään kohtuullisesti tarkoituksenmukaisen laaja aluemerensä ja sen ulkopuolella yksinoikeutenaan olevat, rajoiltaan tarkoituksenmukaiset talous- ja kalastusvyöhykkeensä itselleen ominaisten luonnonolojen ja kansantaloutensa kehittämisen ja kansallisen turvallisuutensa tarpeiden valossa. Tietenkin aluemertaan ja kansallisen toimivaltansa alaa määrittäessään niiden tulisi ottaa huomioon naapurimaiden oikeutetut edut ja kansainvälisen merenkulun mukavuus. Mitä kansainvälisesti hyväksyttävissä olevan aluemerten kohtuullisen maksimirajan asettamista koskevaan kysymykseen tulee, kaikkien maiden tulisi päättää siitä yhdessä tasa-arvoisuuden pohjalta. Toistamme kannattavamme lujasti monien latinalaisen Amerikan, Afrikan ja Aasian maiden omaksumaa kantaa aluemeren ja taloudellisen vyöhykkeen sisältävien 200 meripeninkulman merioikeuksien puolesta. Tämä kanta edustaa niiden oikeutettuja ja kohtuullisia oikeuksia ja etuja, jotka eivät suinkaan ole mikään supervaltojen anti. Olemme myös sitä mieltä, että maan ympäröimillä valtioilla tulisi olla kohtuullisia oikeuksia ja etuja naapureinaan olevien rannikkovaltioiden taloudellisilla vyöhykkeillä sekä kauttakulkuoikeus jälkimmäisten alueiden ja aluemerten sekä muiden merialueiden kautta.

Salmet rannikkovaltioiden valvontaan

Olemme sitä mieltä, että merenkulku rannikkovaltioiden aluemerten sisäpuolella sijaitsevien ja kansainväliseen merenkulkuun käytettävien salmien läpi on tärkeä kysymys, joka on ratkaistava järkevästi uuden merioikeuden puitteissa. Näiden salmien tärkeän strategisen merkityksen vuoksi supervallat ovat aina yrittäneet käyttää niitä omiin hegemonistisiin tarkoituksiinsa. Vaatiessaan ns. 'aavojen merten vapautta' koskevan periaatteen soveltamista näihin salmiin ne halveksivat täydellisesti näihin salmiin rajoittuvien valtioiden loukkaamattomana pidettävää suvereenisuutta. Tämän tulisi herättää kaikkien suvereenisuuttaan ja kansainvälistä turvallisuuttaan vaalivien maiden, varsinkin kehitysmaiden valppaus. Olemme sitä mieltä, että asianomaisille rannikkovaltioille olisi vahvistettava oikeus valvoa säädöksin näitä salmia ja laatia tarvittavia sääntöjä ja määräyksiä turvallisuustarpeittensa ja etujensa mukaisesti samalla kun ne ottavat huomioon kansainvälisen merenkulun mukavuuden ja eräitä kohtuullisia kansainvälisiä normeja. Ulkomaiset ei-sotilaalliset alukset voivat saada 'vaarattoman kauttakulkuoikeuden', mutta niiden on noudatettava rannikkovaltioiden lakeja ja asiaankuuluvia määräyksiä. Lakiensa ja määräystensä mukaisesti rannikkovaltiot voivat vaatia kauttakulkumatkalla olevia ulkomaisia sota-aluksia antamaan ennakkoilmoituksen tai hankkimaan niiltä ennakkoluvan kauttakulkuun. Tuemme lujasti salmivaltioita niiden oikeutetussa taistelussa suvereenisuutensa ja turvallisuutensa suojelemiseksi supervaltain merihegemoniaa vastaan.

Luonnonvarojen käyttö kansainvälisellä merialueella

Olemme sitä mieltä, että kansainvälistä merenpohja-aluetta tulisi käyttää rauhanomaisiin tarkoituksiin. Kansainvälisellä merialueella olevat luonnonvarat ovat periaatteessa kaikkien maiden kansojen yhteistä omaisuutta, ja kaikkien maiden asiana on kehitellä yhdessä tehokas kansainvälinen hallinto ja perustaa asianmukainen kansainvälinen koneisto hoitamaan ja hyödyntämään näitä luonnonvaroja. Vastustamme lujasti kaikkia supervaltain manipulointi- tai monopolimuotoja sekä kansainvälisen syvänmerenpohjan yksinomaista valvontaa tai mielivaltaista hyväksikäyttöä parin supervallan toimesta niiden pitkälle kehittyneen teknologian turvin. . . "

Kehitysmaat yhdessä toisarvoisista erimielisyyksistä huolimatta

"Edellä on esitetty Kiinan hallituksen johdonmukainen kanta ja näkemykset eräistä tärkeistä merioikeuskysymyksistä. Ne ovat lähtöisin kaikkien maiden suvereenisuutta puolustavasta, kansallisia etuja suojelevasta ja supervaltahegemonismia vastustavasta peruskannasta. Uuden merioikeusjärjestelmän on oltava sopusoinnussa lukuisien kehitysmaiden etujen, maailman kansojen perusetujen ja sen suunnan kanssa, johon aika on etenemässä. Kolmannen maailman maat ovat pitkään kärsineet suuresti kolonialismin, imperialismin ja hegemonismin harjoittamasta aggressiosta, tyranniasta, sorrosta ja rosvouksesta; ja nyt niiden edessä on historiallinen tehtävä, kolonialismin, uuskolonialismin ja suurvaltahegemonismin vastustaminen, kansantalouden kehittäminen ja omien maittensa rakentaminen. Yhteinen kohtalomme ja yhteiset tehtävämme antavat lujan perustan yhtenäisyydellemme taistelussa. Tämä on voittomme tärkeä tae. Supervallat pelkäävät kovin meidän kehitysmaiden yhtenäisyyttä ja ne yrittävät nyt kovasti käyttää hyväksi erinäisiä keskuudessamme esiintyviä erimielisyyksiä kylvääkseen eripuraisuutta yrittäen turhaan murskata meidät yksitellen ja päästä päämääräänsä, kehitysmaiden valvontaan, hallitsemiseen ja rosvoamiseen. Meidän on ylläpidettävä suurta valppautta. Vaikka meillä kehitysmailla saattaakin olla yhden tai toisen laisia erimielisyyksiä tietyistä erityiskysymyksistä, meidän on täysin mahdollista ja välttämätöntä, suvereenisuuden keskinäistä kunnioittamista ja yhtenäisyyttä hegemonismia vastaan lähtökohtana pitäen, kehitellä järkevä ratkaisu ystävällisten neuvonpitojen kautta erimielisyydet syrjään pannen yhteisen pohjan etsimisen sekä tasa-arvoisuuden ja keskinäisen hyödyn hengessä. Meidän kehitysmaiden, sekä maan ympäröimien että rannikolla olevien kehitysmaiden, perusedut ovat aivan samat, ja hegemonismia vastaan käytävää taistelua koskevassa pääkysymyksessä elintärkeät etumme liittyvät vieläkin tiiviimmin yhteen. Meidän on otettava huomioon se, että merioikeuteen liittyvät taistelut ovat kovia ja monimutkaisia ja että hegemonistiset voimat eivät koskaan astu alas historian näyttämöltä omasta halustaan. . . " □

TÄYSI SUVEREENISUUS 200 MERIPENINKULMAN ALUEMEREEN

Kiinan valtuuskunnan varajohtaja L i n g Tshing kannatti puheessaan 1. elokuuta 200 meripeninkulman aluemerioikeuksia ja talousvyöhykkeitä. Hän tuomitsi supervallat siitä, että ne tunnustavat asian sanoissa, mutta kiistävät teoissa rannikkovaltioiden täyden suvereenisuuden talousvyöhykkeisiin.

". . . Turvatakseen valtiollisen suvereenisuutensa ja luonnonvaransa ja kehittääkseen kansantaloutta lukuisat kehitysmaat vaativat maksimirajaltaan 200 meripeninkulmaa olevan aluemeren ja yksinomaisen talousvyöhykkeen perustamista. Niiden vaatimus on täysin oikea ja kohtuullinen, ja on vain oikein ja luonnollista, että niiden kanta on saanut osakseen laajaa tukea ja vastakaikua monilta muilta maailman mailta . . . "

"Mutta supervallat, vaikka ne tunnustavatkin suullisesti talousvyöhykkeen, ehdottavat rajoitusten asettamista rannikkovaltioiden suvereenisuudelle luonnonvaroihinsa nähden. Esim. kalastusalueita koskevassa kysymyksessä toinen supervalta ehdotti, että 'rannikkovaltion tulee suoda syrjimättömällä pohjalla ulkomaisille kalastajille oikeus kalastaa tämän vyöhykkeen sisällä. . . tapauksissa, joissa tämä valtio ei korjaa 100 prosenttia sallitusta pyyntisaaliista talousvyöhykkeen sisällä.' Toisin sanoen, teillä kehitysmailla voi kyllä olla nimellisesti talousvyöhykkeitä, mutta yhtä kaikki minulla, supervallalla, on oikeus näiden vyöhykkeiden kalavaroihin. Itse asiassa tämä on uudelleen lämmitetty versio tämän supervallan toistuvasti esittämästä tunnetusta ehdotuksesta, jonka mukaan rannikkovaltioille suotaisiin vain etuoikeus kalastukseen omien rannikkojensa lähellä olevilla alueilla. . . "

"Olemme sitä mieltä, että rannikkovaltio voi halunsa ja tarpeittensa mukaisesti sallia ulkomaisten kalastajien kalastavan toimivaltaansa kuuluvilla merialueilla kahdenkeskisten tai alueellisten sopimusten nojalla, koska siinä on kysymys rannikkovaltion suvereenisuuden harjoittamisesta ja rannikkovaltion tulee itse ratkaista se. Mutta ei kuitenkaan saa etukäteen määrätä, että rannikkovaltion velvollisuutena on suoda vieraille valtioille mitään tällaisia oikeuksia. . . "

"Koska rannikkovaltio harjoittaa täydellistä suvereenisuutta talousvyöhykkeensä luonnonvarojen suhteen, tämän luonnollisena seurauksena rannikkovaltion tulee harjoittaa yksinomaista toimivaltaa talousvyöhykkeeseen nähden. Rannikkovaltiolla on esim. kaikki oikeudet suojella, käyttää, tutkia ja hyödyntää kaikkia vyöhykkeellä olevia luonnonvaroja, ottaa käyttöön tarpeellisia toimenpiteitä ja säädöksiä ehkäistäkseen näiden luonnonvarojen rosvoamisen, loukkaamisen, vahingoittamisen tai saastumisen, sekä harjoittaa merellisen ympäristön kaikinpuolista valvontaa ja säätelyä sekä tieteellistä tutkimusta vyöhykkeen piirissä. Mutta supervallat eivät tunnusta rannikkovaltion yksinomaista toimivaltaa koko talousvyöhykkeellä. Ne molemmat ehdottivat, että rannikkovaltion toimivallan tulisi olla 'kansainvälisten normien' alainen, 'pätevien kansainvälisten järjestöjen suositusten mukainen' ja jopa 'yhdenmukainen kaikkien kansainvälisesti sovittujen sääntöjen kanssa'. Taannoin eräs supervalta, lueteltuaan sarjan rannikkovaltioiden 'velvollisuuksia' talousvyöhykkeen osalta, antoi jopa avoimesti ymmärtää, että rannikkovaltio ei saa säädellä tieteellistä tutkimusta ja aluksiin perustuvan saastumisen ehkäisemistä talousvyöhykkeellä. Näin ollen rajoitusten asettaminen joko rannikkovaltion suvereenisuudelle talousvyöhykkeen luonnonvarojen suhteen tai rannikkovaltion toimivallalle merkitsee yksinomaisen talousvyöhykkeen 'yksinomaisen' luonteen kieltämistä, toisin sanoen talousvyöhyke-käsitteen näennäistä hyväksymistä, mutta sen olennaisen sisällön tosiasiallista vesittämistä. Tämä on ehdottomasti luvatonta. . . "

"Kiinan valtuuskunta vastustaa lujasti yrityksiä ottaa muita kysymyksiä ennakkoehdoiksi yksinomaista talousvyöhykettä koskevan kysymyksen ratkaisulle. Joku esim. ilmoittaa, että hänen sotalaivojensa vapaa kulku aluemerten rajojen sisäpuolella olevien salmien kautta on tunnustettava ennen kuin hän voi hyväksyä talousvyöhykkeiden perustamista koskevan ehdotuksen. Tämä ei ole 'nippuratkaisu'; tämä on silkkaa kiristystä. . . " (Uutisia Kiinasta 9/74) □

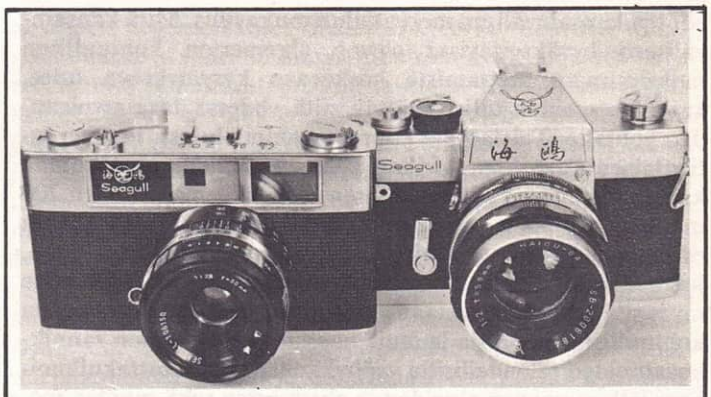

Kaivatut kiinalaiset SEAGULL-kamerat saapuneet Suomeen

SCANDIBUYING OY
Markkinointi: Temo Oy Valimontie 23
00380 Helsinki 38

Haluan lisätietoja kiinalaisista **Seagull**-kameroista

Nimi: .....

Osoite: .....

.....

Postitetaan osoitteella: Temo Oy Valimontie 23
00380 Helsinki 38

"TERVEISIÄ PEKINGISTÄ"

Suomi-Kiina Seura järjestää jäsenilleen matkoja Kiinaan. Puolitoistasataa kiinaseuralaista on viime vuosina tutustunut Suomen suurimpaan ystävämaahan näillä muutaman viikon vierailuilla. Kesäkuun puolessavälissä palasi Suomeen päätoimittaja Erkki Järnforsin johtama matkaryhmä, heinäkuussa tuli takaisin opettajaryhmä, joka oli perehtynyt maahan puheenjohtaja Matti Kajantien johdolla.

Arto Häilä
Toimitussihteeri

Mieleeni on jäänyt suunnaton kontrasti kahden sosialistisen maan välillä. Heti kun tuli rajan yli, tunsi tulevansa jonnekin muualle.

Lin Piaon ja Kungfutsen ajattelun vastaisen kampanjan havaitsi lukuisista julisteista. Kampanjaa oppi myös ymmärtämään, kun siellä aikansa oli ja kuunteli sikäläisten selostuksia. Siinä on kysymys vanhojen tapojen muuttamisesta eikä pelkästään Lin Piaon moittimista. Se on käsittääkseni suoraa jatkoa kulttuurivallankumoukselle, sen saavutusten puolustamista. Uskon, että kampanja on tarpeellinen.

Yllätys oli tavallaan Kansan Vapautusarmeija: lempeimmän näköiset sotilaat mitä minä olen eläessäni nähnyt!

Maarit Niiniluoto
Toimittaja

Matka oli positiivinen, vastasi odotuksia. Minua kiinnosti Kiinan yhteiskunta, kiinalainen ihminen ja kulttuuri, erityisesti tämä uusi kulttuuri.

Sain sellaisen kuvan, että uusi kulttuuri on erittäin loogista, toteutettu ihan tarkkojen periaatteiden mukaan. Se näytti toimivan hyvin, kansa otti sen positiivisesti vastaan.

Lin Piaon ja Kungfutsen ajattelun vastainen kampanja näkyi ja kuului kaikkialla: keskusteluissa, seinälehdissä, jopa lastentarhassa lapset lauloivat Lin Piaon ja Kungfutsen ajattelun vastaisia lauluja. Se mainittiin poliittista tietoisuutta ja tuotantoa — siis työläisten työintoa — lisäävänä asiana. Vahvimmin kampanja oli esillä Tsinanissa, Kungfutsen syntymäseudulla.

Suuria yllätyksiä ei ollut, olin ennen matkaa lukenut Kiinasta aika paljon, näkemäni vastasi ennakkokäsitystä. Pettymys oli, että Pekingissä oleva vallankumouksen museo ja eräät muut museot olivat edelleenkin suljettuna.

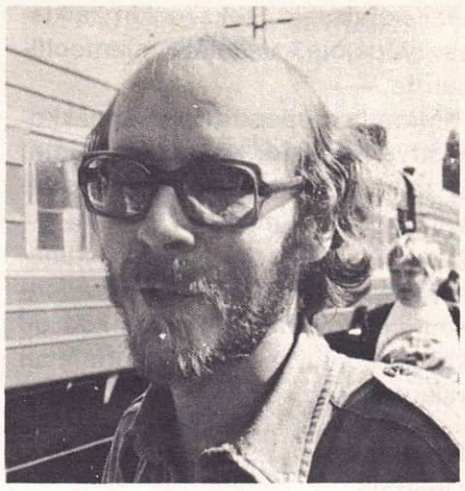

Jukka Niinivaara
Oik.kand.

Kiina on tehnyt vaikutuksen jokaiseen ryhmän jäseneen, pääosiltaan positiivisen vaikutuksen. Eräs yllätys oli nähdä akupunktiohoito luonnossa: seurasimme akupunktiopuudutuksella tehtyä aivoleikkausta, jossa potilas jutteli kallon ollessa avattuna!

Innostavinta minusta oli se, että Kiina on aito sosialistinen maa, yhteiskunta jossa tavalliset ihmiset ovat innokkaasti ja tietoisesti mukana huolehtimassa maan kehityksestä.

Raili Kautiainen
Opettaja

Vaikutelma on vielä jokseenkin sekava, tällä matkalla on tapahtunut niin paljon. Opetustyötä ajatellen matka oli antoisa.

Koulutuksessa jo lähtökohta — käytännön ja teorian yhdistäminen — on Kiinassa perusteellisesti toisenlainen kuin meillä. Lähes jokaisessa kouluasteessa yhdistetään teorian opetukseen käytännön työ-

(Käännä)

tä. Kouluissa oli jokseenkin kaikissa työpajoja, sellaista pienteollisuutta.

Minulla oli positiivinen ennakkokäsitys Kiinasta, kun sinne lähdin, ja tämä ennakkokäsitys vahvistui. Vaikea sanoa mikä oli parasta — isäntien vieraanvaraisuus, kiinalaisten valtava innostus, kaaderikoulu. Viimeinen vierailukohde oli kaaderikoulu, se teki suurimman vaikutuksen.

Erkki Vilpa
Opettaja

Opettajan ammatti Kiinassa eroaa paljon meikäläisestä. Esimerkiksi niin että ulkoiset olosuhteet ovat aikalailla puutteelliset, koska — kuten he itsekin sanovat — Kiina on vielä kehitysmaa. Mutta henki, yritys, on toisenlainen, ihmisillä on innostunut pyrkimys rakentaa omaa maataan ja sosialismia.

Suuren vaikutuksen teki valtava väestömäärä, mutta ehkä kaikkein vaikuttavin oli tämä yhteinen ideologia, joka tuli aina esiin keskusteluissa kenen kanssa tahansa.

Mikä sitten olisi ollut huonoa? Vaikea sanoa. Yleisesti ottaen meillä ei ollut valittamista. Yhtenä seikkana, joka hiukan yllätti aikaisemmista kuvauksista poiketen, oli se että "länsimaista hapatusta" on jonkin verran päässyt Kiinaan: ympäristön roskaamista näkyi joissakin paikoissa suurissa kaupungeissa ja henkilöautoilla, vaikka niitä olikin vähän, näytti liikenteessä olevan liian suuri valta polkupyöräilijöihin ja jalankulkijoihin nähden.

Lin Piaon ja Kungfutsen ajattelun vastainen kampanja on käsittääkseni tuollaista symboolista kamppailua todellisen sosialismin, kommunismiin pyrkivän sosialismin ja revisionistisen ajattelun välillä. Kiinalaiset katsovat ettei vallankumous ole päättynyt vaan se on jatkuvaa, heidän mielestään aina on taistelua oikeiden ja väärien asioiden välillä. (Haastattelut teki Raimo Laakia.) □

"VIERAILU KIINASSA – RIKOLLINEN TEKO"

YSTÄVYYSSEURATOIMINTAA YHDYSVALLOISSA

Norjan ystävyysseuran lehti »Kina og Vi» haastatteli viime vuoden lopulla Oslossa vieraillutta asianajaja Frank Pestanaa, Los Angelesissa toimivan USA-Kiina Ystävyysseuran puheenjohtajaa.

USA:n KIINAN-POLITIIKAN SUUNNANMUUTOS

Virallisen politiikan puitteissa on amerikkalaisille syötetty useiden vuosien ajan hyvin väärää kuvaa Kiinasta. Oikeata tietoa oli lähes mahdotonta saada, sanoo Frank Pestana.

Minulla ja monilla muilla amerikkalaisilla oli jo sodan aikana mielessä ajatus saada perustaa USA—Kiina Ystävyysseura maahamme. Mahdollisuudet idean toteuttamiseen näyttivät kuitenkin kaukaisilta.

Sitten virallisessa politiikassa tapahtui kurssinmuutos, mm. 'Ping-pong-diplomatia' astui kuvaan ja myös Nixonin Kiinan-vierailu edisti osaltaan ystävyysseuratoiminnan käynnistymistä USA:ssa.

Huomattava vaikutus yleiseen mielipiteeseen oli sillä, että Kiina otettiin takaisin YK:iin sille kuuluvalle paikalle vuonna 1971.

ENSIMMÄINEN YSTÄVYYSSEURA

Ensimmäinen ystävyysseura perustettiin San Fransiscossa vuonna 1970. Me Los Angelesissa seurasimme pian esimerkkiä ja perustimme saman vuoden lopulla seuramme. Tuolloin tilanne oli jo muuttunut niin paljon, että oli mahdollista aloittaa kansojemme välisen ystävyysseuratoiminnan ripeä kehittäminen. Nyt meillä on ystävyysseuroja jo 18 paikkakunnalla.

20 VUOTTA VALHEITA

Toisen maailmansodan aikana ja erityisesti Euroopassa solmitun rauhan jälkeen USA käytti kuusi miljardia dollaria Tshiang Kai-shekin tukemiseen. Kansan vapautusarmeijan voitettua amerikkalaiset kuljettivat Tshiangin joukot Taiwanille, missä USA:n tuella pystytettiin voimakas diktatuuri. Seuraavat 20 vuotta olivat Kiinan kansasta ja sen laillisesta hallituksesta kertovien karkeiden valheiden aikaa. Pian amerikkalaiset olivat täynnä kiinalaisvihaa.

Frank Pestana

Päämäärä oli saavutettu, mutta kyllä keinotkin olivat olleet monet. Esimerkiksi sarjakuvissa ja seikkailufilmeissä kiinalaiset kuvattiin yleensä pahuuden henkilöityminä.

Ja samanaikaisesti USA painosti Kiinaa taloudellisesti ja sotilaallisesti. Tänä ajanjaksona oli suorastaan mahdotonta yrittää antaa amerikkalaisille oikeita tietoja Kiinasta.

VOIMAKKAITA ENNAKKOLUULOJA VIELÄKIN

Ennakkoluulot olivat päässeet kehittymään niin voimakkaiksi, että tavallinen amerikkalainen ei edes kuunnellut asiallista selostusta Kiinasta.

Palattuani vuonna 1959 Kiinan vierailulta, mikä USA:ssa katsottiin laittomaksi ja rikolliseksi teoksi, ihmiset kysyivät minulta esimerkiksi: "Millä tavoin miehet ja naiset pystytään pitämään erillään Kiinassa, kuinka on kerjäläisten laita, eikö minua pelottanut hirveästi ja mistä saatoin tietää ettei minulle näytetty Kiinasta juuri sitä, mitä minun haluttiinkin näkevän?"

Suureksi pettymykseksi havaitsin, että minun oli vähäteltävä totuutta, jotta minua edes kuunneltaisiin, saatikka sitten uskottaisiin. Tämä oli katkeraa, mutta väistämätöntä, koska ihmisille oli vuosien kuluessa annettu täysin vääristynyt kuva Kiinasta. Useat laitokset kuten koulut ja yliopistot sulkivat ensialkuun ovensa tyystin minulta.

Jotta voisi toimia aktiivisesti kansojemme välisen ystävyyden kehittämiseksi ja Kiina-tietouden levittämiseksi laajalti maassamme, täytyy olla rohkeutta taistella vihaa ja painostusta vastaan.

YSTÄVYYSSEUROJEN TULEE OLLA LAAJAPOHJAISIA

Vanhemmat ihmiset ovat joutuneet USA:ssa olemaan kauan alttiina voimakkaalle propagandalle ja elämään niin kauan painostuksen alaisina, että he ryhtyvät harvoin aktiiviseen toimintaan. Mutta nuoret ovat alkaneet toimia pitkällisen tauon jälkeen. He tulivat aktiivisiksi Vietnamin sodan kaltaisten kysymysten kautta. Ystävyysseuratoimintaan he ovat tulleet mukaan hyvin tiedonjanoisina ja varmoina, että aikaisempi USA:n Kiinan-politiikka on ollut virheellistä.

KOKO MAAN KATTAVA JÄRJESTÖ PERUSTETAAN PIAN

Tarvitsemme kehittyneen tieteellisen näkemyksen voidaksemme rakentaa järjestöjä, joilla on laaja pohja, ja jotka pyrkivät tavoittamaan Amerikan ja Kiinan kansojen enemmistön. Olemme saaneet melko monia huomattavia julkisuuden henkilöitä Kiina-ystävyysseurojen jäseniksi.

Meidän seuramme keskittää toimintansa länsirannikolle, koska keskilännessä ja itärannikolla on jo vastaavat järjestöt. Monia yhdistyksiä on jo perustettu ja monia ollaan perustamassa. Vuoden 1973 elokuussa perustimme länsirannikon alueellisen järjestön. Jokainen seura toimii varsin itsenäisesti, mutta kaikilla on yhteinen periaateohjelma. Vastaavanlaista yhteistyötä on myös keskilännessä ja itärannikolla. Uskon, että meillä on melko pian kansallinen ystävyysseuraliitto, varsinkin kun New Yorkin seuralla on jo suunnitelmia kansallisen organisaation luomiseksi.

TIEDONVÄLITYS KIINASTA TÄRKEÄÄ

Toimimme tarjoamalla ja välittämällä näyttelyitä, filmejä, esitelmöitsijöitä sekä kaikenlaisia tapahtumia ja tilaisuuksia, jotka voivat herättää mielenkiintoa Kiinaa kohtaan ja vahvistaa ystävyyttä Kiinan kansaan. Yritämme ottaa kaikki näkökohdat huomioon: Jaamme tietoa koulutuksesta Kiinassa, akupunktiosta, ulkopolitiikasta, julkaisemme kirja-arvosteluita jne. Tiedonvälitys on tärkeä alue. Pyrimme kiinnittämään amerikkalaisten huomiota Kiinassa tapahtuvaan kehitykseen.

KANSAINVÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ KIINA-SEUROJEN VÄLILLE

Monivuotinen ystävyysseuratoiminta Skandinaviassa on innostanut meitä, erityisesti kansallinen organisaatio sekä yli rajojen ulottuva yhteistyö. Tulevaisuudessa voimme ehkä järjestää yhdessä näyttelyitä sekä laajentaa työtämme kansainväliseksi. Toivon, että meillä voisi olla kokemusten vaihtoa kaikissa ystävyysseuratoimintaa koskevissa kysymyksissä.

Toimimme estääksemme Yhdysvaltain vanhan Kiinan-politiikan takaisinpaluun. Siinä työssä teidän kokemuksistanne täällä Skandinaviassa tulee olemaan suurta hyötyä meille, sanoi Frank Pestana lopuksi. □

Herkutelkaa kiinalaisilla säilykkeillä

Kiinalaiset kala-, vihannes ja hedelmäsäilykkeet
Maistuvia kiinalaisia herkkuja suomalaiseen ruokapöytään.
Elintarvikeliikkeistä.
Edustaja: Kaukomarkkinat Oy

MIKSI DIPLOMAATTISUHTEET KREIKKAAN, TURKKIIN, ESPANJAAN...

RAUHANOMAINEN RINNAKKAISELO

RAIMO LAAKIA

Kiina on solminut 1970-luvulla nelisenkymmentä uutta diplomaattisuhdetta yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisiin maihin. Tätä voitaneen pitää ulkomaansuhdepolitiikan suurimpana menestyksenä Kiinan Kansantasavallan historiassa. Kiinalla on suhteet myös sellaisiin maihin, kuten Kreikkaan ja Espanjaan, joita länsimaissakin pidetään taantumuksellisina. Miksi se on solminut tällaisia diplomaattisuhteita?

Toiset sanovat, että kyse on jostakin kiinalaisten omaksumasta uudesta "reaalipolitiikasta", jossa ideologiset näkökohdat ja periaatteet saavat väistyä. Toiset ajattelevat Kiinan politiikan aina olleen "arvaamatonta" ja "kummallista" ja tämän olevan yksi osoitus siitä. Jotkut puolestaan väittävät Kiinan tukevan "taantumusta". Kiina itse pitää diplomaattisuhteitaan Kreikkaan, Espanjaan ja muihin senkaltaisiin maihin rauhanomaisen rinnakkaiselon normaalina toteuttamisena. Rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatteet on julistettu koskemaan nimenomaan yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisia maita — eihän Kiina voi asettaa normaalien valtiosuhteiden ehdoksi, että maalla olisi sosialistinen tai muuten Kiinaa "miellyttävä" yhteiskuntajärjestelmä!

Tämä artikkeli koettaa selvittää Kiinan kantaa rauhanomaiseen rinnakkaiseloon ja diplomaattisuhteisiin taantumuksellisina pidettävien maiden kanssa. Artikkeli pohjautuu norjalaisessa Kina og Vi-lehdessä olleeseen kirjoitukseen.

VALLANKUMOKSEN VIENTI KIELLETTY

Perustamisestaan lähtien Kiinan Kansantasavalta on kannattanut rauhanomaista rinnakkaiseloa. Mao Tsetung käsitteli puheissaan ulkomaansuhteita jo ennen kuin kansalaissota oli päättynyt. Rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatteita luetellaan Kansantasavallan perustamisjulistuksessa ja perustuslaissa. Vuonna 1954 Kiinan hallitus esitti tunnetut rauhanomaisen rinnakkaiselon viisi periaatetta ja osallistui seuraavana vuonna samansisältöisten Bandungin konferenssin periaatteiden muotoiluun. Kiinan Kommunistisen Puolueen kahdeksas, yhdeksäs ja kymmenes puoluekokous ovat niin ikään kirjanneet rauhanomaisen rinnakkaiselon ohjelmaansa.

Mitä tämä "rauhanomainen rinnakkaiselo" sitten pitää sisällään? Keskeistä on, että tunnustetaan olemassaoleviksi valtioita, joilla on erilainen yhteiskuntajärjestelmä ja että tällaisten valtioiden tulee elää rauhassa keskenään. Millään valtiolla ei ole oikeutta puuttua toisen valtion asioihin riippumatta siitä, mitä poliittisia ristiriitoja vallitseekaan niiden välillä. Kiinalaiset ovat sanoneet, että kansat, jotka elävät taantumuksellisten hallitusten alaisuudessa, vaativat vapautusta, mutta vapautuminen täytyy olla niiden oma asia. Vallankumousta ei voi viedä.

Tämä perustavanlaatuinen asennoituminen on pohjana Kiinan pyrkimykselle luoda diplomaattisuhteet kaikkien maiden kanssa, jotka hyväksyvät Kiinan-suhteissaan periaatteet alueellisen koskemattomuuden ja suvereenisuuden kunnioittamisesta, hyökkäämättömyydestä, toistensa sisäisiin asioihin puuttumattomuudesta, tasa-arvoisuudesta ja molemminpuolisesta hyödystä. Näille periaatteille rakentuvat Kiinan diplomaattisuhteet yhtä hyvin Suomeen, Ruotsiin ja Iso-Britanniaan kuin Kreikkaan, Turkkiin tai Espanjaankin.

TUNNUSTETTAVA, ETTÄ TAIWAN KUULUU KIINAAN

Periaate alueellisesta koskemattomuudesta merkitsee erityisesti sitä, että maiden, jotka haluavat diplomaattisuhteita Kiinaan, täytyy katkaista suhteensa Taiwaniin. Joukko maita Yhdysvaltain johdolla on yli 20 vuoden ajan itsepintaisesti väittänyt Taiwanin olevan suvereeni valtio, joka edustaa todellista Kiinaa. Kun Kansantasavalta vuonna 1971 sai oikeudenmukaisen paikkansa YK:ssa ja presidentti Nixon teki vuonna 1972 Canossanmatkansa Pekingiin, kärsi tämä Taiwan-politiikka perusteellisen tappion.

Nixonin ja Tshou En-lain neuvotteluissa Kiina esitti maiden suhteiden normaalistamiseksi kaksi keskeistä ehtoa: Yhdysvaltain on lähdettävä Indokiinasta ja katkaistava suhteensa Taiwaniin. Ja koska Indokiinassa vallitsi sota samaan aikaan kun Taiwanilla oli suhteellisen rauhallista, asetti Kiina Indokiinan sodan loppumisen ensi sijalle. Sittemmin Yhdysvallat allekirjoitti Pariisin sopimuksen sitoutuen lopettamaan sekaantumisensa Vietnamin asioihin. Mutta edelleenkin se sekaantuu Kiinan asioihin pitämällä diplomaattisuhteita Tshiang Kai-shekiin ja joukkoja Taiwanilla. Ja niin kauan kuin tilanne on tällainen, Kiina ei voi solmia täysiä diplomaattisuhteita Yhdysvaltoihin.

KIINA — ESPANJA

Niiden maiden joukossa, jotka 1970-luvulla ovat tunnustaneet Kiinan Kansantasavallan, on esim. Japani, joka vielä YK:n ratkaisevassa äänestyksessä syksyllä 1971 vastusti Kiinan oikeuksien palauttamista. Vajaa vuosi myöhemmin pääministeri Tanaka matkusti Pekingiin ja tuloksena oli diplomaattisuhteiden solmiminen. Taiwan tuli "petetyksi".

VALTIOSUHTEIDEN PERIAATTEET

"Olemme aina olleet sitä mieltä, että maailman kaikkien maiden, suurten tai pienten, tulisi olla tasa-arvoisia; että kaikkien maiden yhteiskuntajärjestelmiinsä katsomatta tulisi solmia normaalit valtiolliset suhteet alueellisen koskemattomuuden ja suvereenisuuden keskinäistä kunnioittamista, keskinäistä hyökkäämättömyyttä, toistensa sisäisiin asioihin puuttumattomuutta, tasa-arvoisuutta ja molemminpuolista hyötyä sekä rauhanomaista rinnakkaiseloa koskevan viiden periaatteen pohjalta; ja että kansainväliset kiistat tulisi ratkaista rauhanomaisesti näiden periaatteiden pohjalta turvautumatta voiman käyttöön tai sillä uhkailuun. Tätä pitäisi soveltaa suurvaltojen välisiin suhteisiin, suurvallan ja pienen maan välisiin suhteisiin ja sitäkin enemmän vahvan ja heikon välisiin tai rikkaan ja köyhän maan välisiin suhteisiin. Juuri näiden periaatteiden mukaan Kiina alkoi parantaa suhteitaan Yhdysvaltoihin ja solmi diplomaattisuhteet Japaniin. Shanghaissa julkaistussa yhteisessä tiedonannossaan Kiina ja Yhdysvallat ilmoittivat edelleen, etteivät ne pyrkisi hegemoniaan Aasian ja Tyynen valtameren alueella sekä vastustivat jokaisen muun maan tai maaryhmän pyrkimystä tällaisen hegemonian perustamiseen. Sama periaate vahvistettiin uudelleen kiinalais-japanilaisessa tiedotteessa niiden välisten diplomaattisuhteiden solmimisesta. Meidän mielestämme yllämainitut periaatteet ovat kaikkien maiden tasa-arvoisuuden minimikriteerit kansainvälisissä suhteissa ja osoittavat oikean tien kansainvälisen jännityksen lievenemiseen."

Ote Kiinan YK-valtuuskunnan puheenjohtajan Tshiao Kuan-huan puheesta 2.10.1973

Myös Espanja kuuluu niihin maihin, jotka pitkän aikaa seurasivat uskollisesti Yhdysvaltain Kiinalle vihamielistä politiikkaa. Vuosikausia se äänesti Kiinaa vastaan YK:ssa eikä voinut olla puhettakaan, että se tunnustaisi Kiinan Kansantasavallan diplomaattisesti. Mutta vuoden 1971 YK-äänestyksessä Espanja teki ensimmäisen näkyvän muutoksen Kiinan-politiikkaansa: se äänesti tyhjää. Viime vuoden alkupuoliskolla Espanjan hallitus oli jo halukas diplomaattisuhteisiin Kiinan kanssa. Taiwan sai kuukauden aikaa tyhjentää lähetystönsä Madridissa. Espanjan ja Kiinan yhteisessä tiedonannossa 9. maaliskuuta Espanjan hallitus tunnusti Taiwanin Kiinan Kansantasavallan maakunnaksi. On melko luonnollista — kirjoitti suuri espanjalainen päivälehti — että Espanja ei voi katsella syrjästä kun toiset länsimaat hylkäävät poliittiset ennakkoluulonsa ja toiveikkaina ryntäävät Kiinan miljoonamarkkinoille.

Espanjan ja Kiinan diplomaattisuhteiden solmiminen voidaan katsoa voitoksi Kiinalle. Miksi? Siksi, että Kiina ei ollut asettanut esteitä suhteille Espanjan kanssa, se oli aina ollut halukas niihin rauhanomaisen rinnakkaiselon viiden periaatteen pohjalta. Mutta Espanja oli asettanut esteitä tunnustamalla Taiwanin. Nyt Espanja luopui aikaisemmasta kannastaan ja tunnusti Kiinan Kansantasavallan ehdoilla, jotka Kiina oli aina hyväksynyt.

YHTEISKUNTAJÄRJESTELMÄ EI OLE KOSKAAN ESTE

Francon hallitusta ei pidetä Suomessa eikä muissakaan länsimaissa demokraattisena. Tietenkään kiinalaiset eivät pidä hallituksen politiikasta tukahduttaa työväenliikettä ja muuta poliittista oppositiota. Kiinan lehdistössä tämä on tuotu selvästi julki esim. baskioikeudenkäyntien aikana vuoden 1971 alussa. Mutta se, että hallitukselta puuttuu kansan tuki, ei voi olla Kiinan puolelta este diplomaattisuhteille. Jos Kiina kieltäytyisi diplomaattisista suhteista hallituksiin, joita se pitää taantumuksellisina, porvarillisina, kapitalistisina, fasistisina, feodaalisina tai muuten kansanvastaisina, ei Pekingissä olisi kuin muutama ulkomainen suurlähetystö eikä rauhanomaisesta rinnakkaiselosta Kiinan kohdalla voitaisi puhuakaan.

Kun maassa on yksi hallitus, joka harjoittaa valtaa koko valtion alueella (kuten Espanjassa), on diplomaattinen tunnustus Kiinan puolelta normaali valtioiden välinen sopimus, joka ei vielä osoita mitään Kiinan kannatuksesta tai hyväksymisestä hallitusta kohtaan. Toisin on silloin kun maassa on kaksi hallitusta. Tällöin Kiinan diplomaattinen tunnustus on selvä kannanotto ja tuen osoitus toisen hallituksen puolesta. Kambodshassa Kiina tunnustaa Norodom Sihanoukin hallituksen eikä Lon Nolia, Etelä-Vietnamissa Väliaikaisen vallankumoushallituksen eikä Saigonia, Koreassa Demokraattisen Kansantasavallan eikä Söulin hallitusta.

ISRAEL, ETELÄ-AFRIKKA, RHODESIA, PORTUGALI — VALTIOT JOIDEN KANSSA KIINA EI SUOSTU SUHTEISIIN

Kiinan pyrkimykseen luoda rauhanomaisen rinnakkaiselon viiden periaatteen mukaiset diplomaattisuhteet maailman kaikkien maiden kanssa on neljä periaatteellista poikkeusta. Israelin, Etelä-Afrikan ja Rhodesian valtiot eivät täytä Kiinan "valtiolle" asettamia ehtoja, niillä ei ole kansanoikeudellista perustaa. Israel on perustettu keinotekoisesti, pelkkä uskonto väestön yhdyssiteenä, karkottamalla ja alistamalla palestiinalaisia ja muita arabikansoja; Rhodesian ja Etelä-Afrikan hallituksissa istuvat valkoiset rotusortajat, joilla ei voi olla mitään oikeutusta valtaan afrikkalaisissa maissa. Lisäksi Etelä-Afrikan hallitus sortaa muitakin kansoja miehittämällä Namibiaa. Portugalia Kiina ei tunnusta niin kauan, kun se joutuisi samalla tunnustamaan Portugalin hallituksen vallan "merentakaisissa maakunnissa" eli afrikkalaisissa siirtomaissa.

MIKSI RAUHANOMAISTA RINNAKKAISELOA?

Kiinan politiikan "punaisena lankana" on imperialismin ja suurvaltapolitiikan vastustaminen, kuten oheisesta ulkopolitiikan päälinja-kirjoituksesta käy ilmi. Miten rauhanomainen rinnakkaiselo ja sen yksityiskohtana esim. diplomaattisuhteet Espanjaan sopii imperialismin vastustamiseen?

Kiinan käsityksen mukaan juuri imperialistiset supervallat puuttuvat toisten maitten asioihin, painostavat hallituksia, jakavat maailmaa omiin vaikutuspiireihinsä, tekevät sotilaallisia provokaatioita ja miehittävät muita maita. Nimenomaan imperialismi rikkoo jatkuvasti maailman maiden suuren enemmistön rauhanomaista rinnakkaiseloa ja luo jännitystä. Edistämällä rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatteiden vakiintumista yleisesti hyväksytyksi kansainväliseksi käytännöksi Kiina osaltaan vaikeuttaa imperialismin toimia.

Rauhanomaisessa kansainvälisessä ilmapiirissä Kiinan on tietenkin helpompi rakentaa maataan, kehittää talouselämää, kulttuuria, parantaa kansan elintasoa, käydä ulko-

(Käännä)

maankauppaa jne. Kiina on sosialismia rakentava yksi neljäsosa ihmiskuntaa ja se on edelleenkin kehitysmaa. Kiinan kehittyminen vauraaksi maaksi ei sen itsensä eikä koko maailmankaan kannalta voi olla vähämerkityksellinen asia!

Kolmanneksi Kiina voi laajasti solmia ystävyyssuhteita muihin kansoihin, harjoittaa kulttuurivaihtoa ja tiedotustoimintaa, päästää länsimaisia lehtimiehiä maahan jne. Näin sosialistisen Kiinan saavutukset tulevat tunnetuksi maailmalla. Ihmisillä on mahdollisuus saada tietoa "Kiinan esimerkistä".

PERIAATTEET MENETTÄVÄT MERKITYKSENSÄ JOS NIILLÄ KEINOTELLAAN

Mutta eikö Kiina voisi saavuttaa kaiken tuon solmimalla diplomaattisuhteita vain demokraattisiin maihin ja kieltäytymällä suhteista muutamiin "huonossa maineessa" oleviin maihin? Kiinan mielestä periaatteilla ei voi keinotella. Kiina on julistanut pyrkivänsä diplomaattisuhteisiin maailman kaikkien maiden kanssa viiden periaatteen pohjalta ja nimennyt periaatteelliset poikkeuksensa tähän sääntöön. Jos nyt Kiina torjuisikin jonkun maan, vaikka viidestä periaatteesta ei olisi mitään epäselvyyttä, niin minkä arvoinen Kiinan julistus silloin enää olisi? Muutama tuollainen tapahtuma veisi uskottavuuden koko periaatteelliselta ulkomaansuhdepolitiikalta ja antaisi maailmalle kuvan maasta, joka puhuu yhtä ja tekee toista.

Edellä sanotun perusteella lienee ymmärrettävissä, miksi Kiina pyrkii noudattamaan julistamaansa rauhanomaisen rinnakkaiselon viiden periaatteen mukaista politiikkaa kaikkiin maihin — myös otsikossa mainittuihin Kreikkaan, Turkkiin, Espanjaan. . . □

ULKOPOLITIIKAN PÄÄLINJA

"Meidän mielestämme sosialististen maiden ulkopolitiikan päälinjan pitäisi olla sisällöltään seuraava:

— kehittää ystävyyden, molemminpuolisen avunannon ja yhteistyön suhteita sosialististen maiden kanssa proletaarisen internationalismin periaatteen mukaisesti;
— pyrkiä rauhanomaiseen rinnakkaiseloon viiden periaatteen pohjalla yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten maiden kanssa ja vastustaa imperialistista hyökkäys- ja sotapolitiikkaa;
— tukea ja auttaa kaikkien sorrettujen kansojen ja kansakuntien vallankumouksellisia taisteluja.

Nämä kolme puolta ovat suhteessa keskenään ja jakamattomia eikä ainoatakaan niistä voida jättää huomioon ottamatta."

Ote Kiinan Kommunistisen Puolueen KK:n avoimesta kirjeestä 14.6.1963

Näiden periaatteiden pohjana on kiinalaisten analyysin mukaan se, että "elämme imperialismin ja proletaarisen vallankumouksen aikakautta". Kolmen periaatteen soveltaminen palvelee imperialismin ja suurvaltapolitiikan vastustamista.

DIPLOMAATTISUHTEET 1973-74

Vuonna 1973 Kiina solmi diplomaattisuhteet Espanjan kanssa 9. maaliskuuta ja Ylä-Voltan kanssa 15. syyskuuta. Vuoden lopussa sillä oli diplomaattisuhteet 90 maahan.

Tänä vuonna Kiina on solminut diplomaattisuhteet Guinea-Bissaun Tasavaltaan 15. maaliskuuta, Gaboniin 20. huhtikuuta, Malesiaan 31. toukokuuta, Trinidad-Tobakoon 20. kesäkuuta, Venezuelaan 28. kesäkuuta ja Nigeriin 20. heinäkuuta.

LIIKE KUNGFUTSE

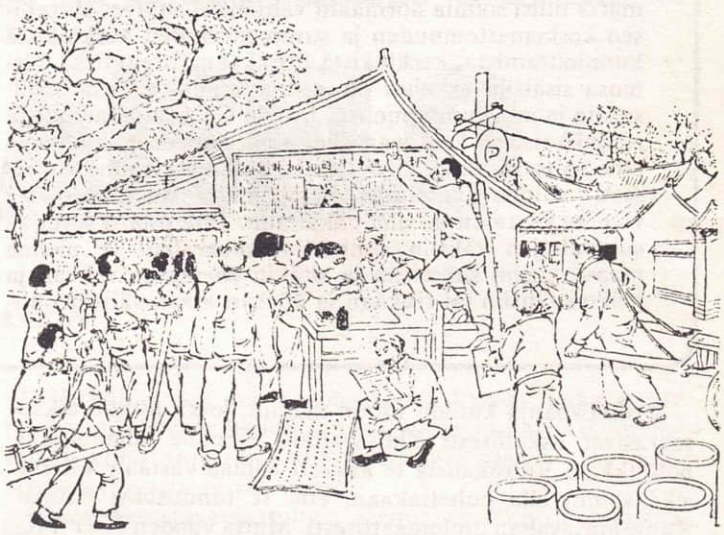

1

KUNGF

3

1 Seinälehtien kiinnitystä Fan Chih-hua
2 Tekstiilityöläiset arvostelevat Lin Piaoa ja Kungfutsea Chen Yeh
3 Talonpojat opiskelevat arvostelumateriaalia työtauolla Chang Lin

N JA LIN PIAON ARVOSTELEMISEKSI

MITÄ OLI UTSELAISUUS

2

LEO KONTULA

Kiinalainen sivistyneistö oli kautta historian viettänyt suurimman osan ajastaan opiskellen ja tulkiten kungfutselaisia kirjoituksia. He olivat hyvin ylpeitä maailman korkeimmasta kulttuuriperinnöstään, mikä kävi yhteen erään kaikista korostetuimman kungfutselaisen elämänohjeen suhteen: "Opiskele huolellisesti valmistuaksesi virkamieheksi."

Niillä, joilla oli varallisuutta ja aikaa, oli myös mahdollisuus opiskella vuosikausia, suorittaa eri tyyppisiä imperiumin tutkintoja ja viimein valmistua virkaan sekä päästä kiinni omaisuuksiin ja vallankäyttöön. Oppineet kirjoittivat dynastioiden historioita, selvittivät filosofisia merkityksiä hallitsijoille ja toimivat näiden poliittisina neuvonantajina, pitivät yllä virkakoneiston hallintaa kansaa kohtaan. Nämä kungfutselaiset hienostovirkamiehet toimivat kansan hyvinvointiin yliolkaisesti asennoituvien hallitsijoiden merkittävinä välikappaleina dynastiasta dynastiaan.

VAIKUTUSTA MYÖS EUROOPASSA

Valtava määrä kirjallisuutta kiinalaisten, japanilaisten ja länsimaalaisten kirjoittamina toi maailmalle kungfutselaisen filosofian ja etiikan varsin myönteisessä hengessä yleiseen tietoisuuteen. Kungfutselaisten perusteosten käännöksillä on ollut pitkälle ulottuva vaikutuksensa myös länsimaiseen maailmaan ja ajatteluun, esim. ranskalaiseen rationalismiin ja englantilaiseen tutkintojärjestelmään. Monien länsimaalaisten tutkijoiden mukaan kungfutselaista oppijärjestelmää voidaan pitää yhtenä syynä ainutlaatuiseen Kiinan historian valtiolliseen yhtenäisyyteen. Länsimaissa on niinikään kungfutselaisuutta pidetty syvällisesti humaanina ja tervejärkisenä ajatteluna, joka liittyy läheisesti kreikkalaiseen filosofiseen perinteeseen.

Kaikki eivät kuitenkaan perustaneet ihailuaan näin oppineille lähtökohdille. Monet käyttivät kungfutselaisuutta kiinalaisten vapauspyrkimysten nujertamiseen. He viljelivät kungfutselaisia ajatuksia kuuliaisuuden säilyttämisen tärkeydestä tarkoituksella suunnata huomio pois kunkin ajan kriisialueilta joko menneisyyteen tai jollakin muulla tavalla vaarattomiin näköaloihin. Tämä tuo mieleen länsimaisen kirkkolaitoksen roolin merkittävänä poliittisena tekijänä historian vaiheissa. Japanilaisten tunkeuduttua Kiinaan 1930-luvulla, he julistivat kunnioitusta kungfutselaisille periaatteille esittäen sen olevan aatteellisena perustanaan "Itä-Aasian yhteishyvä"-hankkeilleen.

KUNGFUTSEN OMA AIKA

Kungfutse eli 551—479 e.Kr. Kevättä ja syksyä-kauden ja Sotivien lääninvaltioiden kauden välisessä yhteiskunnallisessa murrosvaiheessa. Kevättä ja syksyä-aikakauden lopulla orjanomistusyhteiskunta rappeutui ja levottomuudet johtivat orjakapinoihin. Sotivien lääninvaltioiden alkuvaiheessa oli tehostuneempi tuotanto pantu alulle, talouden kehitys oli lähtenyt liikkeelle sekä syn-

(Käännä)

Ylhäällä vähemmistökansallisuuksien tytöt keskustelevat kampanjasta tekstiilitehtaassa. Alakuvissa Kungfutsen kotiseudun asukkaat kertovat elämästä vanhassa yhteiskunnassa.

Kungfutsen ja Lin Piaon kritiikkikokous kansankommuunissa.

tynyt uusi yhteiskuntaluokka: tilanomistajat. Tämä nouseva luokka otti maan vähitellen hallintaansa ja kohottautui poliittiseen valtaan orjanomistajaluokan kustannuksella. Kungfutse vastusti tätä kehitystä kiivaasti koko elämänsä ajan ja hänen silmissään siinä oli kyse "pyhien riittien" häpäisemisestä ja yhteiskunnallisesta kaaoksesta.

Kungfutsen mielilause oli: "Riitit on palautettava." Riitit olivat peräisin Tshou-dynastian ajoilta. Tshou-dynastiassa, Kevättä ja syksyä-aikakauden keskivaiheeseen asti, vallitsevana yhteiskunnallisena rakenteena oli läänityslaitos, perinnöllisine hallitsijoineen, orjia omistavine aristokratioineen. Tshoudynastian poliittisesta järjestelmästä syntyi sekava ja suunnaton säännöstökokoelma: riitit. Riitit määräsivät valtakuntaa ja sen hallitsijoiden etuoikeuksia ja velvollisuuksia korkeimmasta matalimpaan imperiumin hierarkiassa. Poliittisen ja yhteiskunnallisen rakenteen ja sen valvontasäännökset olivat jo varhaisemmat dynastiat, etenkin Shang, jättäneet jälkeensä, mutta Tshou-dynastia yksityiskohdisti ja täydensi ne riiteissään. Riitit vakaannuttivat orjanomistusyhteiskuntamuodon. Pian riitit julistettiin muuttumattomiksi periaatteiksi, taivaallista alkuperää oleviksi.

KUNGFUTSEN ELÄMÄNTEHTÄVÄ

Kungfutse syntyi ja sai kasvatuksensa orjia omistavassa aristokraattiperheessä. Missään elämänsä vaiheessa hän ei asettanut orjanomistusjärjestelmää kyseenalaiseksi, ei edes silloin kun se oli jo historiallisesti katsoen luhistunut. Kungfutse tahtoi jääräpäisesti kääntää historian pyörää taaksepäin, tahtoi paluuta täysipainoiseen orjanomistusjärjestelmään nousten vastustamaan mitä tahansa ilmaantuvaa orjakapinointia. Saadessaan kuulla, että Tshengin lääninvaltion orjanomistajat olivat kukistaneet erään orjakapinan ja surmanneet kaikki siihen osallistuneet orjat, hänen kerrotaan huudahtaneen riemuissaan: "Sepä hienoa". Kungfutse tähdensi oppilailleen että orjia tuli kohdella kuin eläimiä. Päästyään Lun lääninvaltion pääministeriksi hän käytti valtaansa osallistumalla erään huomattavan uudistusmielisen virkamiehen, Shaotsheng Maon, murhaamiseen yleisestä mielipiteestä piittaamatta. Vielä raihnautuneena vanhuksenakin Kungfutse jaksoi tehdä pitkiä matkoja, kun vain sai tietoonsa että jossain oli puhkeamassa orjien kapinointia.

Hsia-dynastia	21.—16. vuosisata e.Kr.
Shang-dynastia	16. vuosisata—1066 e.Kr.
Tshou-dynastia	1066—722 e.Kr.
Kevättä ja syksyä-aikakausi	722—481 e.Kr.
Sotivat lääninvaltiot	403—221 e.Kr.

Kampanjaa käydään seinälehdin, kirjoituksin ja keskusteluin.

Suurmaanomistajien Kungfutsen kotiseudulla käyttämiä kidutusvälineitä

KAHDET KASVOT — YKSI MIELI

Kungfutsella, kuten monella historiassa esiintyneellä "vaikuttajalla", oli teennäinen humaani olemuksensa. Hän halusi säilyä ihmisten mielissä kanssaihmisiä rakastavana ajattelijana. Asiaan kuului monenmoisten hyväntahtoisuuksien ja oikeamielisyyksien saarnaaminen. Julistamillaan "itsensä hillitsemisellä" ja "keskitiellä pysymisellä" hän tarkoitti kaikesta yhteiskunnallisesti arvostelevasta toiminnasta pidättäytymistä.

Kungfutse ei milloinkaan ollut lähemmin tutustunut ruumiillista työtä tekevään väestöön, saati sitten itse osallistunut ruumiilliseen työhön. "Eliitti on syntynyt älykkääksi ja alhaiso on syntynyt tietämättömäksi — tätä ei voida muuttaa." Kungfutse kehitti ja muotoili oppinsa ihmisolemuksesta ihmisenä, joka oli elänyt ulkopuolella todellisen olemassaolevan elävän maailman.

MENESTYKSEN SALAISUUS

Kevättä ja syksyä -kauden ja Sotivien läänin valtioiden kauden taitosvaihe oli epäilemättä kauhistuttavien murrostapahtumien aikaa, mutta se oli myös suurta kulttuurin kukoistuksen aikaa ja "satojen ajattelukoulukuntien" kautta. Älymystö kirjoitti, väitteli, matkusteli teorioitaan levittäen pyrkimyksenä päästä hallitsevien kuuluville ja — jos oli onnea — sai virkapaikan. Kungfutse oli vain yksi heistä eikä suinkaan valveutunein.

Se mikä teki Kunfutsesta niin historiallisesti merkittävän, oli hänen vanhoillisuutensa. Vanhoillisuus, joka aina piti hallitsevien puolta, tuki vallitsevia olosuhteita ja johon liittyi virka-aseman saavuttamiseksi välttämätön pölyyntyneiden kirjoitusten opiskelun ylikorostuminen. "Jos ihminen vain voi yhtenäkin päivänä alistua vanhaan järjestykseen, kaikki taivaan alla joutuisi mukautumaan hänen hyväntahtoisuuteensa." Kungfutsen "keskitiellä kulkemiseen" sisältyi yhteiskunnassa väistämättömien ristiriitojen olemassaolon kieltäminen. Väestön enemmistön itsetunto oli hänelle vaaran merkki: "Kaikista tärkein asia on tämä — oman itsensä alistaminen ja vanhaan järjestykseen mukautuminen." Naiset oli Kungfutsen mukaan jätettävä omaan arvoonsa. Hänen käsityksensä perusteella nainen kuului muiden alhaisien ihmisryhmien joukkoon: "Naisia ja alhaisia ihmisiä on vaikea kehittää: jos olet heille myötämielinen, he pahastuvat ja jos pysyttelet heistä erossa, he loukkaantuvat."

KUIHTUNUT, MUTTA SYVÄÄN JUURTUNUT MAAILMANKATSOMUS

Kungfutselaisuuden 24 vuosisataa kestäneen sivistyksellisen monopoliaseman myötä Kiinasta kehittyi ainutlaatuinen sivistysvaltio, jossa oltiin aina valmiita muotoilemaan kungfutselaiset elämänohjeet ja säännöstöt hallitsevia miellyttäviksi, heidän valta-asemaansa säilyttäviksi. Siinä missä yhteiskunnan sisällölliset puitteen vaihtuivat, siinä kungfutselaisuus muuttui muodoltaan näiden puitteiden mukaiseksi.

Vuonna 1949 romahti kungfutselaisten oppirakennelmien tuhatvuotinen valtakunta. Kungfutselaisuuden tuntemus lakkasi olemasta portti sivistykseen ja menestykseen. Vaan tuskin on kuviteltavissa, että silloin myös katosi kungfutselaisuuden ideologinen vaikutus kiinalaisten ajatteluun. Tämä tosiasia on nostettu esiin käynnissä olevassa joukkomittaisessa arvostelukampanjassa. Neljännesvuosisata merkitsee historiallisessa aikamittakaavassa vain silmänräpäystä. □

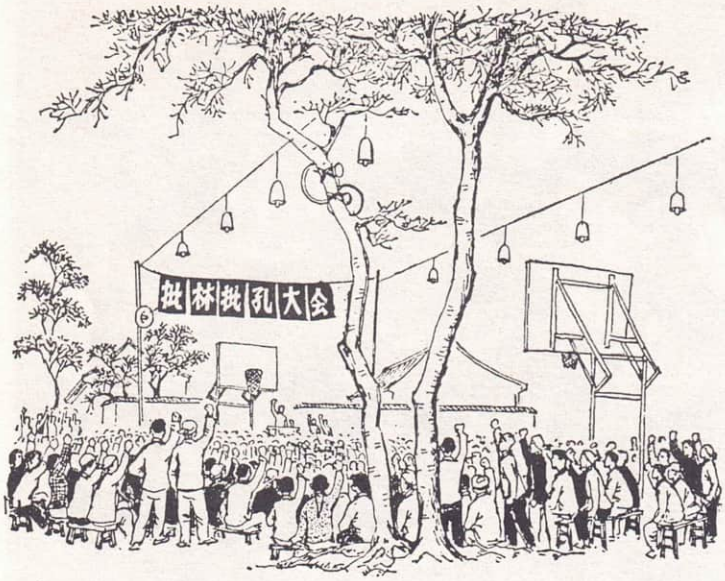

1

2

KAMPANJA KIINAN-MATKALLA NÄHTYNÄ

JUKKA NIINIVAARA

"Eikö siellä ole joku uusi kulttuurivallankumous käynnissä, näittekö siitä mitään?" Tämä on varmasti tavallisimpia kysymyksiä, mitä Kiinasta palanneelle on viime aikoina esitetty. Toki siitä nähtiin: kysyjän tarkoittama kampanja oli sekä silmiinpistävää että korvin kuultavaa. Kiinan matkaaja alkaakin vastauksensa rutinoidusti selvittämällä ensin perusasiat.

Kyseessä ei ole uusi kulttuurivallankumous, vaan suuren proletaarisen kulttuurivallankumouksen jatkeena käytävä liike, kampanja ideologisella tasolla. Kiinalaisten käyttämä termi on liike Kungfutsen ja Lin Piaon arvostelemiseksi. On tosiaan syytä muistaa, että kyseessä on täysin toisen tasoinen tapahtuma kuin kulttuurivallankumous, lyhyesti voisi sanoa, että nyt ollaan varmistamassa tämän avulla saavutettuja tuloksia.

TEHOKAS KAIKKIALLE TUNKEUTUVA KAMPANJA

Kungfutsen ja Lin Piaon arvostelemisen muodot ovat moninaiset ja länsimaiselle kiihkeydessään hämmästyttävätkin. Mitään kaupallista mainoskampanjaakaan ei täällä viedä läpi tuollaisella tehokkuudella. Ensimmäiseksi matkailija huomaa kaikkialla esiintyvät tekstit, julisteet ja taulut. Niitä on liimailtu kaduilla talojen seinille, naulattu aitoihin ja pystytetty kadunkulmiin ja niiden varsille. Tulkit kyllä kysyttäessä auliisti kertovat ajatuksia, mutta on vaikeaa saada mitään täsmällisempää käännöstä meikäläisen kielelle. Pekingissä Wusihiin ja Shanghaihin matkustettaessa näihin seinäkirjoituksiin alkaa jo tottua ja enää kaikkein kummallisimman näköiset ja kokoiset herättävät turistin uteliaisuuden.

3

1 **Joukkokokous** Lu Chih-kuei
2 **Sotilaat arvostelevat Lin Piaoa ja Kungfutsea** Chao Pao-hua
3 **Me olemme sataman isäntiä** Shih Yin-chao

Professorit keskustelevat opettajien ja oppilaiden kanssa Lin Piaosta ja Kungfutsesta.

Kritiikkikokous tehtaassa.

Julkisilla paikoilla olevien tekstien lisäksi törmäämme jokaisessa vierailukohteessa vastaavanlaisiin tauluihin ja seinäkirjoituksiin. Tehtaan osastoilla on mustia tauluja, joihin kirjoitetut tekstit kuulemma uusitaan tavallisesti kerran viikossa. Suurikokoisin kirjainmerkein on varustettu lähes jokainen seinä. Nämä lienevät enemmän iskulauseen tapaisia julistuksia kun taas äskenmainitut taulut pitävät sisällään yksityiskohtaisempia kannanottoja. Samanlaiset taulut toivottavat meidät tervetulleiksi kansankommuuneissa, kouluissa ja sairaaloissa. Jokainen lukutaitoinen kiinalainen saa siis päivittäin kirjallista valistusta kampanjan tarkoituksesta.

VANHOILLISTEN AJATUSTEN ARVOSTELU

Työelämässä tätä tietoisuuden lisäämistä harjoitetaan muillakin tavoilla: ryhmämme oppaina olleet matkatoimistovirkailijat kertoivat oman toimistonsa sisällä käytävistä ryhmä- ja yleiskeskusteluista; he kuten muutkin työtätekevät kehittävät itseään vanhoillisten asenteiden arvostelussa.

Jos taas muistellaan korvien kautta meille tarjottua tietoa, palautuu helpoimmin mieleen se, kuinka Kungfutsen ja Lin Piaon kritiikki on vallannut "kevyimmänkin" viihteen. Laulu- ja tanssiohjelma aesittävän teatterin lavalla käydään vuoropuhelua, joka meillä olisi pelkkää vitsailua, kiinalaiset veteraanityöläiset kuitenkin sanailevat erään heistä kirjoittaman kampanja-aiheisen lehtiartikkelin innoittamina. Alkeiskoulun viehättävät tyttöset esittävät pitkän vuoropuhelunsa runomittaisena, mutta samoin kahta väärää johtajaa kritikoiden. Kiinalaisen yleisön ilmeiset suosikit, komeaääniset mies- ja naispuoliset laulusolistit äskeisen teatterin lavalla kajauttavat viisunsa Lin Piaosta ja Kungfutsesta, ja ylenpalttisten aplodien yllyttämänä saavat toistaa esityksensä. Kiinankielisistä radio-ohjelmista oppii ulkomaalainenkin tunnistamaan nimen Lin Piao. Lisäksi isänniltä saa aina kysyttäessä lisävalaistusta kampanjan tarkoitusperistä.

KUNGFUTSELAISUUS KAHLITSI KEHITYSTÄ

Mutta kaikki tässä kerrottu on vasta alkua verrattaessa kokemuksia Tsinanin kaupungissa, joka on Kungfutsen suvun kotiseutua. Näillä main on Kungfutsen opeilla ollut poikkeuksellisen suuri ja syvä vaikutus ja sitä voimakkaammin se on kitkettävä pois. Seinälehtiä on monessa kerroksessa ja uusia liimataan entisten päälle. Kadunkulmia koristivat suuret taulut, joissa sarjakuvan tapaisilla esityksillä arvostellaan Kungfutsea ja Lin Piaota kaikille ymmärrettävällä tavalla. Kaupungin alkeiskoulussa meitä tervehtii taulu, jossa on englanniksi kirjoitettu: "Alas Lin Piao, alas Kungfutse". Tämä oli ainoa laatuaan matkan aikana, muuten tekstejä ei meille yleensä tehty selväksi.

Onko tällä kaikella sitten ollut vaikutusta tavalliseen kiinalaiseen? Lukutaidoton isoäiti Shanghaissa kertoo, ettei hän ennen tiennyt, miksi he olivat köyhiä, oliko se huonon onnen vai taivaan ansiota. Nyt hän on ymmärtänyt, että tähän vaikuttivat Kungfutsen vanhoilliset opit. Ja kun toinen isoäiti saa suomalaisilta kysymyksen, ovatko hänen jalkansa olleet sidotut, vastaus tulee salamannopeasti: kyllä, ja se oli Kungfutsen oppien syytä. Sanoma on mennyt perille. □

KYSY KIINASTA

1) Kuka on Suomen Kiinan suurlähettiläs?
   a) Martti Salomies
   b) Veli Helenius
   c) Göran Leijonhufvud
2) Teoksen »Punatähti Kiinan yllä» on kirjoittanut
   a) Rewi Alley
   b) Edgar Snow
   c) Anna Louise Strong
3) Ketkä seuraavista afrikkalaisista valtionpäämiehistä ovat tänä vuonna vierailleet Kiinassa?
   a) K.D. Kaunda
   b) Julius K. Nyerere
   c) Yakubu Gowon
4) Mihin kansallisuuteen 94 prosenttia Kiinan väestöstä kuuluu?
5) Luettele kolme Kiinan suurinta kaupunkia!
6) Kuinka suuri edustus Kiinan vähemmistökansallisuuksilla on kommunistisen puolueen keskuskomiteassa?
7) Ympäristönsuojelu tehostuu Kiinassa: Mikä on ympäristöneuvosto?
8) Montako Kiinan matkaa Suomi-Kiina Seura tänä vuonna järjestää?
9) Mikä on useiden kehitysmaiden aluevesivaatimus, jota Kiina kannattaa?
10) Kuinka suuri on Kiinan ulkomaanapuna antamien lainojen korkoprosentti?

(Vastaukset sivulla 34)

Joukkokritiikkiä terästehtaalla Tsao Fang-po

ARVOSTELU-KAMPANJAN TULOKSIA

Kungfutsen ja Lin Piaon arvosteluliike Kiinassa ei ole "väittelyä paavin parrasta tai aasin varjosta", vaikka länsimaalaisen onkin joskus vaikea ymmärtää käytävän ideologisen keskustelun yksityiskohtia. Tehtaissa, kansankommuuneissa, kouluissa, Kiinan yhteiskunnan eri aloilla liike tuottaa tulokseksi konkreettisia politiikan oikaisuja ja virheiden korjaamisia. Vanhoillisia ajatuksia ja tottumuksia vastaan kampanjassa puolletaan avointa kritiikkiä ja keskustelua, johtajien osallistumista ruumiilliseen työhön, kaaderikouluja, koulu-uudistusta, nuorten maaseudulle muuttoa ja muita kulttuurivallankumouksessa ja sosialistisessa rakennustyössä hyviksi havaittuja asioita.

Göran Leijonhufvud, Helsingin Sanomien Pekingin kirjeenvaihtaja, on artikkeleissaan useaan otteeseen selostanut havaintojaan kampanjan tapahtumista ja tuloksista. Seuraavassa muutamia otteita hänen kirjoituksistaan.

TEHTAAN PUOLUESIHTEERI TYÖSSÄ MUITTEN RINNALLA

(HeSa 24.5.) Raskaita koneita valmistavan tehtaan eräässä konesalissa osoittavat seuralaiseni kovassa melussa minulle noin 50-vuotiasta miestä, joka istuu kumartuneena työpenkkinsä yllä ja viilaa raudanpalaa. "Siinä istuu puoluesihteerimme", huutavat seuralaiset korvaani.

Hänen nimensä on Meng. Eikä mikään erota häntä muista lähellä olevista työntekijöistä. Ja juuri se on tarkoituskin.

Jos jollain yksilöllä on jotain sananvaltaa tehtaan asioista, niin juuri hänellä. Mutta hän ja kaikki muutkin virkamiehet saavat tehdä päivän viikossa töitä tehtaan työpajoissa, etteivät menettäisi kosketustaan työntekijöihin tai tuotannon arkipäivään.

Tämän asian tuo tehtaan johto esiin kun kysyn heiltä mitä konkreettisia tuloksia on saatu aikaan meneillään olevalla joukkoliikkeellä Lin Piaota ja Kungfutsea vastaan. Tämä liike on hallinnut Kiinan elämää jo kuukausia.

Herra Li, yksi virkamiehistä selvittää asiaa:

"Kulttuurivallankumouksen aikana kaikki virkamiehet tekivät ruumiillista

työtä. Sitten tehtaamme saivat valtavasti tilauksia. Muutamat johtohenkilöt omistautuivat yksinomaan näiden tilausten suunnitteluun. Se ei ollut niin voimille käypää kuin ruumiillinen työ. He eivät välittäneet myöskään kuunnella muita työntekijöitä ja heidän mielipiteitään."

"Sitten muutamat työntekijät alkoivat arvostella näitä johtavassa asemassa olevia tovereita ja yrittivät auttaa heitä. He sanoivat: Jos teette näin, teistä tulee revisionisteja. Silloin tekivät puoluekomiteat virallisen päätöksen: jokaisen virkamiehen on työskenneltävä yksi päivä viikossa työpajoissa, jotta hyvät suhteet johdon ja työntekijöiden välillä säilyisivät."

TUOTANTO KASVAA

(HeSa 12.4.) Lin Piaon ja Kungfutsen vastainen arvosteluliike on suunnattu vanhoillista tai jopa "kapitalistista" ajattelua vastaan, jota Lin Piaon sanotaan edustaneen. Arvostelu käy tämän ajattelun juuriin asti ja kitkee pois koko sen perinteen, jota yhteiskunnallinen ajattelija Kungfutse (551—479 e.Kr.) edusti.

Liikkeestä on tullut yleinen sosialistinen kasvatuskampanja, joka voimistaa kansan luottamusta uuteen järjestykseen jatkuvilla vertailuilla "katkeran menneisyyden" ja tämän päivän uudistetun yhteiskunnan välillä.

Yleisen aktivoimiskampanjan luonnetta korostettiin jälleen kerran torstaina Kansan Päivälehden pääkirjoituksessa. Pääteema oli se, että liikkeen on stimuloitava teollisuustuotantoa. Puoluelehti ilmoitti, että arvostelukampanja on hoidettava vapaa-aikana ja että työaikana on tehtävä tuottavaa työtä.

Kiinalaiset virkailijat ovat selittäneet minulle, että "massat ovat karaistuneet kulttuurivallankumouksen aikana", liiallisuuksiin ei tulla enää menemään, äärivasemmistolaiset ryhmät eivät saa aikaan epäjärjestystä ja vahingoita Kiinan suhteita ulkomaihin.

Kyseessä on joukkokampanja. Joitakin arvostellaan ja kaikki ovat mukana. Mutta tätä viestiä rummutetaan jatkuvasti: kaiken on tapahduttava rauhallisesti ja järjestetysti.

JOHTAJAT LÄHEMMÄKSI KANSAA

(HeSa 12.6.) Käydessäni marraskuun 1. päivänä Wuhanin rauta- ja terästehtaassa oli helppo havaita, että poliittista kampanjaa käytiin melko innokkaasti päätellen seinälehtien ja iskulauseiden määrästä.

Tehtaan hallitsevaa osuutta alueen elämässä pyrittiin vahvistamaan. Tämä nokinen ja savuinen kaupunki kaupungissa 70 000 työntekijöineen oli väistämättä avainasemassa.

Rauta- ja terästehtaassa massoilla on oikeus arvosteluun ja valvontaan, sanoi Wuhanin radio. Se esitti useita esimerkkejä siitä, miten johto oli kivettynyt byrokraattisiin asenteisiin ja "jättänyt huomiotta massojen aktiivisuuden". Näin he toimivat niinkuin Kungfutse ja Lin Piao, sillä he uskoivat että muutamien nerojen oli ohjattava joukkoja. Työläiset olivat passiivisia ja tavoitteiden toteuttaminen oli vaikeaa kertoi radio.

Eräs työläinen kirjoitti seinälehden, jossa arvosteltiin erästä johtavaa ylpistynyttä puoluevirkailijaa. Mutta hän kieltäytyi panemasta lehteä esille. Kun tämä johtava toveri sai tietää tästä, ryhtyi hän tukemaan työläisen vallankumouksellista tekoa ja tunnusti avoimesti virheelliset ajatuksensa.

Esimerkki kuvaa, ettei kysymyksessä ole johtavien harhaoppisten raivaaminen pois tieltä, vaan heidän ojentamisensa.

KOULULAINEN ARVOSTELEE OPETTAJAANSA

(HeSa 22.5.) Tämä tapahtui Kantonin keskikoulun yläasteen ensimmäisellä luokalla sen jälkeen, kun kaksitoistavuotias koulutyttö Huang Shuai oli Pekingissä saanut kirjoituksensa julkaistuksi Kansan Päivälehdessä, kertovat koululaiset.

Huang Shuai oli tyytymätön opettajaansa. Hän hyökkäsi opettajan "absoluuttista auktoriteettia" vastaan ja oli huolissaan siitä, miten kulttuurivallankumouksen alulle panemille uudistuksille kävisi. Hän arvosteli jyrkin sanoin "revisionistisen linjan soluttautumista takaisin opetukseen".

Sen jälkeen hänen nimensä on ollut niin opettajien kuin oppilaiden huulilla kaikkialla Kiinassa. Kantonin pääkadun varteen on pystytetty kuvasarja, joka esittää Huang Shuaita ja hänen kouluaan.

Tytön Kansan Päivälehdessä julkaistu kirjoitus pani alulle uudistusten ja itsekritiikin aallon myös Kantonin keskikoulu seitsemässä, entisessä lähetyskoulussa, jonka marmorilattioita ja jyrkkiä portaita tuhannet koululaiset ovat kuluttaneet erilaisten koulujärjestelmien vallitessa.

OPETTAJAT JA OPPILAAT YHDESSÄ UUDISTAMASSA KOULUA

Yläasteen ensimmäisen vuosikurssin oppilaat eivät aikaisemmin olleet pahemmin valitelleet kouluolojaan. Nyt heidän käsityksensä opettaja Listä ja hänen opetusmenetelmistään kuitenkin muuttui.

Jälkeenpäin kaikki on tullut paremmaksi, vakuuttavat niin Li kuin hänen oppilaansakin. Li, pitkä ja pehmeä-ääninen mies, selittää: "Olin opettajana jo ennen kulttuurivallankumousta. Tuolloin opettajan ja oppilaan välinen suhde oli yksinkertainen "minä opetan — sinä kuuntelet".

"Kulttuurivallankumouksen jälkeen kaikki parani aste asteelta. Teollisuusopissa saattoi esimerkiksi käydä niin, että oppilaat käsittivät asiat nopeammin kuin minä ja niinpä he saivat opettaa minua. Olen kuitenkin itse käynyt vanhaa koulua ja joskus on vaikea tottua uusiin tapoihin".

Pikku Tung, yksi yläasteen ensimmäisen vuosikurssin oppilaista, kertoo: "Keskustelimme Huang Shuain kirjeestä jo samana iltana kun se oli lehdessä. Meistä tuntui, että opettajamme ei ottanut meitä oppilaita mukaan opetusuudistukseen. Kirjoitimme seinälehtiä, joissa arvosteltiin opettajia. He hyväksyivät arvostelumme ja kutsuivat koolle kokouksen tutustuakseen meidän näkemyksiimme".

Huang Shuain kirje oli varsinainen dynamiittipötkö. Kuitenkin niitä oppilaita, jotka ovat halunneet sytyttää sytytyslangan ja räjäyttää hajalle opettajien arvovallan viimeisetkin rippeet, on rauhoitettu lehtikirjoituksissa. □

KIINALAISTEN TAVARAIN ERIKOISLIIKE
ARVOKKAAT MERKKIPÄIVÄLAHJAT

china
BAZAAR
Helsinki Mikonkatu 8 puh 65 22 07
Annankatu 31 puh 64 55 49
Tukkumyynti puh 65 00 19

SEURATOIMINTA

MIESLAHDEN kansakoululla pidettiin Suomi-Kiina Seuran tilaisuus 19. toukokuuta. Maanviljelijä Samppa Kemppainen ja agr. Marjatta Kemppainen kertoivat Kiinanmatkastaan ja näyttivät diakuvia. Yleisö, jota oli noin 50, teki innostuneesti kysymyksiä ja käytti puheenvuoroja.

KOUVOLAN osasto piti perinteisen **virkistäytymisviikonlopun** Orilammen majalla 25. ja 26. toukokuuta. Lauantai-illan ohjelmassa oli keskustelua ajankohtaisista tapahtumista Kiinassa, tietokilpailu, laulua, saunomista, uimista ja vapaamuotoista illanviettoa. Sunnuntaina aloitettiin yhteisellä aamuvoimistelulla ja tehtiin kiertoajelu Vuohijärvellä. Tapahtumaan osallistui parikymmentä seuralaista Kouvolasta, Lappeenrannasta, Tampereelta ja Helsingistä. Hallituksesta paikalla olivat Raimo Laakia ja Arto Niemi.

RAUMAN osasto piti **kiinalaisen kirjallisuuden näyttelyn** Kaupunginkirjastossa kesäkuussa. Esillä oli viikon ajan toista sataa kiinalaista ja Kiinaa esittelevää kirjaa sekä lehtiä, taidejäljennöksiä ja julisteita. Kirjaston musiikkihuoneessa sai kuunnella kiinalaisia levyjä.

YHTEISPOHJOISMAINEN Kiina-ystävyysseurojen tapaaminen pidettiin Göteborgissa Ruotsissa heinäkuun alussa. Johtavat henkilöt Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan ystävyysjärjestöistä keskustelivat, vaihtoivat kokemuksia ja koordinoivat toimintaa ystävällisen yhteistyön ja kunkin seuran itsenäisyyden hengessä. Suomi-Kiina Seuraa edusti pääsihteeri Esko Pietarinen. Seuraava kokous päätettiin pitää ensi kesänä Suomessa.

KANSALAIS- JA TYÖVÄENOPISTOJEN LIITON kansainvälisyystietouden kesäkurssilla heinäkuussa Päivölässä puhuttiin Kiinasta lähes koko päivä. Raimo Laakia esitti filmejä ja dioja sekä vastasi 30 kurssilaisen moniin kysymyksiin, jotka koskivat niin Kiinan sisä- kuin ulkopolitiikkaakin.

SALON osasto piti syyskauden toiminnan avajaiset elokuun 8. pnä Salon Seudun Osuuspankin kesäsaunalla. Puheenjohtaja Pentti Kinosmaan ja sihteeri Väinö Tuomisen johdolla pohdittiin syksyn toimintaa. □

KIINA—SEMINAARI HISTORIANOPETTAJILLE

Kuopion kesäyliopisto, Pohjois- ja Ylä-Savon historianopettajien kerho ja Suomi-Kiina Seura järjestivät kesäkuun alussa seminaarin Kuopiossa. Suomi-Kiina Seura hankki tapahtumaan esitelmöitsijät, filmit ja painettua tiedotusmateriaalia.

Seminaarin ohjelma oli pakostakin melko tiivis, koska viikon aikana oli hahmoteltava yleiskuva nyky-Kiinasta. Runsaat 20 historianopettajaa perehtyi mm. Kiinan lähihistoriaan, valtiolliseen järjestelmään, politiikan periaatteisiin, ulkomaansuhteisiin, sosiaalisiin oloihin, teollisuuteen ja maatalouteen. Seminaarin johtajina toimivat lehtorit Seppo Hannula ja Jouko Tuominen. Suomi-Kiina Seurasta paikalla oli mm. pääsihteeri Esko Pietarinen. □

SUOMI—KIINA SEURAN HALLITUS

Puheenjohtaja
Kajantie, Matti, fil. kand.

Varapuheenjohtajat
Räsänen, Valto, lääket. lis.
Taipale, Ilkka, kansanedustaja

Pääsihteeri
Pietarinen, Esko

Muut hallituksen jäsenet
Aaltonen, Esko, toimitusjohtaja
Andersson, Kaarina, sihteeri
v. Bonsdorff, Johan, toimittaja
Harki, Ilmari, teollisuusneuvos
Heikura, Juhani, osastopäällikkö
Huotari, Tauno-Olavi, fil. kand.
Järvenpää, Matti, kansanedustaja
Kaskeala, Anu, liikkeenharjoittaja
Kemppainen, Marjatta, agronomi
Laakia, Raimo, päätoimittaja
Miettinen, Unto, pääselostaja
Niemi, Arto, lääninlääkäri
Oksanen, Irina, toimittaja
Outinen, Unnukka, toimittaja
Pyykkö, Heikki, arkkitehti
Rantanen, Väinö, liikkeenharjoittaja
Rautonen, Markku, toimittaja
Rosenberg, Veli, opiskelija
Suominen, Teuvo, fil. kand.
Sundman, Harry, metallityöläinen
Vänttinen, Matti, terveystarkastaja

AVUSTA TOIMITUSTA!

Viime numeroissa olemme julkaisseet muutamia lukijoiden lähettämiä kirjoituksia ja runoja. Myös idea moniin artikkeleihin on saatu lukijoilta. Toimitus on kiitollinen avusta.

Sinulla on varmasti ideoita artikkeleiden aiheiksi ja Kiinaan liittyviä kysymyksiä, joihin haluaisit saada vastauksen lehdessä. Kirjoituksia, runoja, piirroksia ja muuta materiaalia otamme mielellämme vastaan.

Joten, tartu kynään ja lähetä ideasi, kysymyksesi, kirjoituksesi toimitukselle!

LIITY SUOMI—KIINA SEURAN JÄSENEKSI!

Jäsenmaksu on 6 mk vuodessa, eläkeläiset pääsevät ilmaiseksi. Jäsenetuna saa Kiina Sanoin ja Kuvin-lehden, jäsentiedotteen, ilmoitukset tilaisuuksista jne. Liittyminen tapahtuu täyttämällä kaavakkeen ja postittamalla SKS:n toimistoon: Erottajankatu 15-17 A 508, 00130 Hki 13.

Nimi .....
Lähiosoite .....
Postitoimipaikka .....
Arvo tai ammatti .....
Syntymäaika ..... Puh .....
Liittymisaika .....

Suomi—Kiina Seuran
TAMPEREEN TOIMISTO
Hämeenkatu 19 A 3. krs.
33200 TRE Puh. 28625
Avoinna ke-pe klo 15.00—18.00
la klo 11.00—14.00

TIESITKÖ, ETTÄ SUOMI-KIINA SEURASSA VOI OLLA LAHJOITTAJA- TAI KANNATTAJAJÄSENENÄ? LAHJOITTAJAJÄSEN MAKSAA KERTAKAIKKISENA JÄSENMAKSUNA 100 MK JA KANNATTAJAJÄSEN VUOSIMAKSUNA VÄHINTÄÄN 50 MK.

Kansliapäällikkö Jaakko Numminen avaamassa näyttelyä.

Suurlähettiläs Shih Tzu-ming ja ylipormestari Teuvo Aura.

VALOKUVANÄYTTELY HELSINGISSÄ

Kluuvin galleriassa avattiin kesäkuun 6. pnä Suomi-Kiina Seuran järjestämä näyttely, jossa esiteltiin runsaan sadan valokuvan avulla Kiinassa vuoden 1949 jälkeen kaivettuja arkeologisia löytöjä. Kuvanäyttelyn aineistona on käytetty ympäri maailmaa kiertävää samansisältöistä esinenäyttelyä. Näyttelyyn oli lisäksi Dietrichsenin taidemuseolta ja Suomen kansallismuseolta saatu eri ikäisiä esineitä.

Näyttelyn virallisen avauksen suoritti kansliapäällikkö Jaakko Nummi-nen opetusministeriöstä. Seuran puheenjohtaja Matti Kajantie ja suurlähettiläs Shih Tzu-ming Kiinan Kansantasavallan suurlähetystöstä puhuivat. Avajaisiin oli saapunut runsaasti yleisöä, noin 200. Vieraiden joukossa oli paitsi seuran jäseniä ja taiteen ja arkeologian tuntijoita myös diplomaattiedustajia mm. Kiinan, Japanin, Kanadan, Romanian, Korean Demokraattisen Kansantasavallan, Albanian, Itävallan, Puolan ja Iso-Britannian suurlähetystöistä. Pormestari Teuvo Aura oli niin ikään paikalla.
Helsingissä näyttely oli avoinna juhannukseen saakka ja sai kiinnostuneen vastaanoton. Syksyllä se aloittaa kierroksen ympäri Suomea. □

Salon osasto on pitänyt hyvällä menestyksellä torimyyjäisiä. Muut osastot ottakoot oppia!

KIINALAINEN KORIPALLOJOUKKUE TURUN OSASTON VIERAANA

Kesäkuun lopulla Suomi-Kiina Seuran Turun osasto järjesti seuralaisten ja maassamme vierailevien kiinalaisten koripallonpelaajien tapaamisen Ruissalon Myyntimiesten saunalla. Iltaa vietettiin suvisuomalaisessa kesäympäristössä saunomisen ja leppoisan yhdessäolon merkeissä. Kaikki pelaajat johtajaansa Chang Chi-hsiangia myöten olivat paikalla. Suomalaista koripallourheilua edustivat alan liiton toiminnanjohtaja Yrjö Rantanen ja Varsinais-Suomen jaoston puheenjohtaja Bror-Nils Fincke. Kuvassa pelaajat isäntineen saunalaiturilla — tässä vielä täysissä pukeissa. □

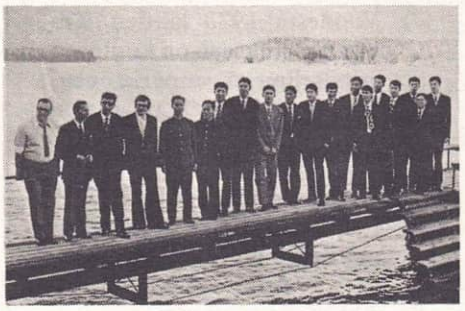

Kädessäsi oleva **KIINA SANOIN JA KUVIN**- lehti tulee Suomi—Kiina Seuran jäsenille jäsenetuna. Mutta sen voi myös tilata — vaikkapa lahjaksi tuttavalle. Tilausmaksu on **8 markkaa** vuodessa.

KIINA-SARJA ilmestyy vihkosena neljä kertaa vuodessa. Se esittelee Kiinaa teemoittain, perusteellisemmin kuin Kiina Sanoin ja Kuvin- lehti. Viime vuonna ilmestyivät mm. **Kiinan terveydenhuoltoa** ja **ympäristönsuojelua** käsittelevät numerot. Tämän vuoden teemoja ovat mm. **talouspolitiikka, kulttuurivallankumous** ja **ulkopolitiikka**. Vuosikerran hinta on **10 markkaa**.

Tilaa osoitteella: Suomi—Kiina Seura, Erottajankatu 15-17 A 508, 00130 Helsinki 13, puhelin 605812.

UUSI YDINKOE

Kiina suoritti ydinkokeen läntisen alueensa yläpuolella 17. kesäkuuta. Uppsalan seismologisen laitoksen tietojen mukaan koe oli voimakkuudeltaan huomattavasti pienempi kuin Kiinan aiemmat räjäytykset.

Hsinhuan tiedotteessa seuraavana päivänä todettiin kokeen olleen onnistunut ja toistettiin Kiinan periaatekanta ydinaseisiin. "Kiina suorittaa välttämättömiä ja rajoitettuja ydinkokeita kokonaan puolustustarkoituksessa, supervaltojen ydinasemonopolin murtamiseksi, lopullisena päämääränään ydinaseiden hävittäminen. Kiinan hallitus julistaa jälleen kerran, että Kiina ei milloinkaan eikä missään olosuhteissa tule ensimmäisenä käyttämään ydinaseita. Kiinan kansa ja hallitus tulevat kuten aina työskentelemään yhdessä maailman kansojen ja kaikkien rauhaa rakastavien maiden kanssa taistelussa ydinaseiden täydellistä kieltämistä ja perinpohjaista hävittämistä koskevan jalon päämäärän saavuttamiseksi."

Kiinan uusi ydinkoe oli järjestyksessään kuudestoista kymmenen vuoden aikana. Edellisen räjäytyksen se suoritti noin vuosi sitten. Vertailun vuoksi mainittakoon, että kaikki muutkin ydinaseita omaavat maat — Yhdysvallat, Neuvostoliitto, Englanti ja Ranska — ovat tänä vuonna suorittaneet kokeita. Mukaan on tullut myös uusi valtio, Intia, ensimmäisellä räjäytyksellään toukokuussa. Neuvostoliitto on suorittanut ydinräjäytyksiä tämän vuoden aikana kolme ja viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla tusinan verran. Kymmenen viime vuoden aikana Yhdysvallat on tehnyt yli 200 ja Neuvostoliitto 100 ydinkoetta.

Kiinan kantaa ydinasekysymykseen on selostettu perusteellisemmin lehtemme numerossa 6/73. □

VASTAUKSET

1) a) Martti Salomies.
2) b) Edgar Snow.
3) Kaikki.
4) Han-kansallisuuteen.
5) Peking, Shanghai, Tientsin.
6) Noin 5 prosenttia; vähemmistökansallisuuksien osuus koko maan väestöstä on noin 6 prosenttia.
7) Vuodesta 1973 lähtien Kiinan hallitukseen on kuulunut erityiselimenä ympäristöneuvosto, jonka tehtävänä on mm. yhdenmukaistaa eri ministeriöiden toimintaa ympäristönsuojelukysymyksissä.
8) Neljä. Viimeinen järjestetään marras-joulukuun vaihteessa.
9) 200 meripeninkulmaa.
10) Nolla; Kiinan kehitysapu on korotonta.

RAJAJOKIKYSYMYKSESTÄ

Uutistoimisto TASS ilmoitti lausunnossaan Moskovassa 23. toukokuuta, että "Kiinan alukset saavat käyttää Neuvostoliiton vesialueita, jos kiinalainen osapuoli ryhtyy jälleen kunnioittamaan Neuvostoliiton suvereeneja oikeuksia ja alueellista eheyttä." Neuvostoliiton alueeksi TASS nimeää lausunnossaan Heilung- ja Wusuli-joen yhtymäkohdan, joka kuivana aikana on — jokia yhdistävän pienen Fujuanjoen ollessa liian matala — ainoa kulkukelpoinen väylä joelta toiselle.

Useat suomalaiset lehdet julkaisivat TASSin uutisen ja pitivät sitä Neuvostoliiton ystävällisenä hyväntahdon eleenä Kiinalle. Kiina antoi viikkoa myöhemmin lausunnon, jossa Neuvostoliiton ehdotuksen todettiin olevan tosiasiallisesti aluevaatimus. Tätä Kiinan ulkoministeriön tiedotusosaston lausuntoa ei lehdissämme juuri huomioitu. Siksi onkin paikallaan julkaista pääosa siitä tässä.

"Epäyhdenvertaisen kiinalais-venäläisen Pekingin sopimuksen mukaan, jonka tsaarin Venäjä pakotti Kiinan hyväksymään, Kiinan ja Neuvostoliiton rajalinja kulkee Heilungjoen ja Wusulijoen yhtymäkohdan kautta, joka sijaitsee Habarovskin (Polin) kaupungin tuntumassa. Kiinan luovuttamattomana oikeutena on kiinalaisten alusten liikennöiminen pääuomalla kahden joen yhtymäkohdan kautta. Mutta Neuvostoliitto on röyhkeästi luonnehtinut tämän rajajokien 100 kilometrin pituisen osuuden Kiinan ja Neuvostoliiton välillä sisävesikseen ja Kiinan sisävesiväylän, pienen Fujuanjoen, Kiinan ja Neuvostoliiton väliseksi rajajoeksi. Kaiken lisäksi Neuvostoliitto on aina vuodesta 1966 lähtien väkipakolla estänyt kiinalaisten alusten liikennöintiä kahden joen yhtymäkohdan kautta. Neuvostoliiton ulkoministeriön toukokuun 23. päivän lausunnon tarkoituksena on se, että Kiinan olisi ensin hyväksyttävä asiaan liittyvä Neuvostoliiton aluevaatimus ennen kuin kysymys kiinalaisten alusten liikennöinnistä tällä rajajokien osuudella voidaan ottaa käsiteltäväksi. Tämä on kohtuuton vaatimus, jonka kiinalainen osapuoli on toistuvasti torjunut ja jota se ei ehdottomasti tule nytkään hyväksymään." (Uutisia Kiinasta 7/74) □

Suomi-Kiina Seuralla on kaksitoista osastoa ja useita sellaisen perustamista puuhaavia yhdyshenkilöitä. Jos haluat tietoja seuran toiminnasta — tilaisuuksista, elokuvista, opintoryhmistä ym. — tai haluat toimia palkkakunnallasi, ota yhteyttä lähimpään yhdyshenkilöön tai SKS:n toimistoon

HELSINKI SKS:n toimisto, Erottajankatu 15-17 A 508, 00130 Helsinki 13, puh. 605812.
FORSSA Eino Nummiranta, Pusurinkatu 39, 30100 Forssa 10, puh. 10044
JOENSUU Sairi Piiparinen, Niinivaarantie 84 A 4, 80200 Joensuu 20, puh. 23499
JUORKUNA Juha-Heikki Mikkonen, 91630 Juorkuna
JÄRVENPÄÄ Tuula Schroderus-Alanen, Yhteiskouluntie 10, 04400 Järvenpää, puh. 288809
KEMI Kari Aronpuro, Kauppakatu 18 A 19, 94100 Kemi 10
KAJAANI Matti Mustonen, 87850 Paltaniemi
KOUVOLA Leena Hattela, Sakaristontie 5 B 23, 45100 Kouvola 10, puh. 19570
KUOPIO Bertta Räsänen, Puijonkatu 5 A 4, 70100 Kuopio 10, puh. 12459
LAPPEENRANTA Harri Puhakainen, Kuusitie 13, 53600 Lappeenranta 60, puh. 14226
OULU Seppo Perkiö, Tornihaukantie 4 A 3, 90250 Oulu 25, puh. 32875
PORI Sirkka-Liisa Vänttinen, Kyläsaari, 82760 Pori 76, puh. 86297
PORVOO Pertti Löf, Nordenskjöldinkatu 11, 06100 Porvoo 10, puh. 17700/2631
RAUMA Pekka Kemppainen, Raunionkatu 7, 26100 Rauma 10, puh. 16798
RIIHIMÄKI Meri-Helka Mantere, Hämeenkatu 26, 11100 Riihimäki 10, puh. 35987
SALO Väinö Tuominen, Raatihuoneenkatu 5 A 13, 24100 Salo 10, puh. 3826 (kotiin), 3676 (toimeen)
TAMPERE SKS:n Tampereen toimisto, Hämeenkatu 19 A 3. krs., 33200 Tampere, puh. 28625
TURKU Anu Kaskeala, Uudenmaankatu 5 B 20, 20500 Turku 50
VAASA Harry Swanljung, Unitas, 65100 Vaasa 10, puh. 243333/213 (toimeen)
VALKEAKOSKI Helen Pelkonen, Kenraalintie 35, 37620 Valkeakoski 2, puh. 24116
VARKAUS Tapio Tuomainen, Käpylinnankuja 5, 78200 Varkaus 20, puh. 1283

MIELENKIINTOISIA KIINA-ARTIKKELEITA

Suomalaisissa lehdissä julkaistaan usein Kiinaa käsitteleviä kirjoituksia ja raportteja, jotka yleensä ovat asiallisia ja totuudenmukaisia. Toisinaan lehdistössä arvostellaan Kiinaa tai eri kirjoittajat käyvät väittelyä Kiinaan liittyvistä asioista. Tällä palstalla koetamme luetteloida mielenkiintoisimpia näistä artikkeleista.

Palsta on tietenkin vajavainen jo tilanpuutteesta ja ilmestyneiden kirjoitusten runsaudesta johtuen, mutta antaa toivottavasti joitakin virikkeitä Kiinaan laajemmin tutustumiseksi. Odotamme lukijoilta ja kirjoittajilta itseltään ehdotuksia tälle palstalle.

Göran Leijonhufvud: "Kun pikku Wei pani opettajan aisoihin". HeSa 22.5. s. 21.

Göran Leijonhufvud: "Myös puoluesihteeri Meng viilaa kerran viikossa". HeSa 24.5. s. 24.

Göran Leijonhufvud: "Konfutsen arvostelu auttaa maataloutta kin". HeSa 25.5. s. 22.

"Kiinan Punalippu kommentoi energiakriisiä". Uutisia Kiinasta 5/74 s. 17.

"Varapääministeri Teng Hsiao-pingin puhe YK:n erityisistunnossa". (käsittelee maailman raaka-aine- ja kehitysongelmia, pidetty 10.4.) Uutisia Kiinasta 5/74 s. 9.

Jaakko Kaurinkoski: "Ingen brådska med kärnkraftverk i Kina". Hufvudstadsbladet 1.6. s. 7.

Göran Leijonhufvud: "Wuhan — Kiinan sydän, maakuntien solmukohta ja kumouksen tyyssija". HeSa 6.6. s. 24.

Göran Leijonhufvud: "Wuhanin työläisillä oikeus ojentaa byrokraattisia pomoja". HeSa 12.6. s. 23.

Yrjö Keinonen: "Nouseeko Kiina aseisiin" ja "Me emme pelkää". (kenraali Keinosen kaksiosainen matkaraportti Kiinasta) Seura 23 ja 24/74.

Göran Leijonhufvud: "Ilmaisun vapautta seinälehtikaupalla". HeSa 25.6. s. 14.

"Kiinalainen professori selittää, mitä Kungfutse piti yllä". Uutisia Kiinasta 6/74 s. 19.

Markku Mannerkoski: "Kiina 1974: Palvontaa, politiikkaa, sosiaalista mieltä ja massojen kritiikkiä". (Oulun Yliopiston rehtorin matkakuvaus) Suomen Kuvalehti 28/74 s. 10.

Göran Leijonhufvud: "Kulkeeko viesti seinälehdessä?" HeSa 20.7. s. 16.

Arto Häilä: "Kiinan ooppera ei unohda luokkataistelua". HeSa 21.7. s. 13.

Anna-Maija Kataja: "Kiinalainen juttu 1-4". (perusteellinen matkaraportti) Jaana 27-30/74.

"Arto Häilä Kiinassa 1-3". (perusteellinen matkaraportti) Viikko Sanomat 29-31/74

Lin Hung: "Vähemmistökansallisuudet Kiinassa". Uutisia Kiinasta 7/74 s. 18.

Göran Leijonhufvud: "Sianin kaduilla elää julisteiden historia". HeSa 5.8. s. 13.

"Asukkaita pian miljardi, mutta Kiinaa ei huolestuta". Demari 28.8. s. 8.

Maarit Niiniluodon kolme raporttia Kiinan-matkalta: "Kiinan kummitukset Konfutse ja Lin Piao", "Kaikki kiinalaiset eivät puhu kiinaa" (vähemmistökansallisuuksista) ja "Jaakko Kaurinkosken kiinalaiset jutut, kirjeenvaihtajan kynä ei ole kivääri" (STT:n Pekingin kirjeenvaihtajan haastattelu). Suomen Kuvalehti 30, 31, ja 33/74.

Väittelyä kulttuurista. Hannu-Pekka Lappalainen: "Kulttuuri maolaisten sisäpoliittisen taistelun aseena". Kommunisti 6-7/74. "Kulttuuri — osa luokkataistelua". (vastaus edelliseen) Lokakuu 3/74.

Väittelyä ulkopolitiikasta. Kari Toikka: "Anti-imperialistisen liikkeen kysymyksiä". Soihtu 2/73. "Joitakin maailmantilanteen peruspiirteitä". (vastaus edelliseen) Punakaarti 1/74.

HUHUMYLLYT PYÖRIVÄT YHÄ

Sitä todistaa oheinen suurten kansainvälisten uutistoimistojen levittämä uutinen. Tosiasiassa langetettujen kuolemantuomioiden määrä ei ollut 30 vaan kaksi. Eikä niillä ollut mitään tekemistä käynnissä olevan arvostelukampanjan kanssa, vaan ne langetettiin Kuangtshoussa pidetyssä rikosoikeudenkäynnissä. Toinen rikollisista oli syyllistynyt murhaan ja toinen raiskausyritykseen, kertoi kirjeenvaihtaja Göran Leijonhufvud Suomi-Kiina Seuran matkaryhmän jäsenille toukokuussa Pekingissä.

Radion kello kymmenen iltauutisissa 17. heinäkuuta Yleisradion Moskovan kirjeenvaihtaja kertoi siteeraten sikäläistä lehdistöä, että Kiina käy Hongkongin ja Macaon kautta laitonta kauppaa myyden mm. huumausaineita. Määräkin ilmoitettiin: viime vuonna 600 milj. dollarin arvosta.

Tuoreessa muistissa ovat vielä samoista lähteistä vuoden 1972 lopulla levitetyt huumehuhut. Silloin mm. uutistoimisto TASS kertoi (27.12.-72) Kiinan hankkivan huumekaupalla 12000-15000 milj. dollaria. Koska tuo summa kuitenkin ylitti 2-3-kertaisesti niin länsimaiset kuin neuvostoliittolaisetkin arviot Kiinan ulkomaankaupan koko arvosta, huhun levittäjä näkyy nyt pienentäneen summaa "tietonsa" uskottavuuden paranemisen toivossa.

Enemmän silloisista huumehuhuista on kerrottu lehtemme numerossa 1/73. □

30 ihmistä teloitettiin Kiinassa

Peking (Reuter) Noin 30 ihmistä on teloitettu ampumalla eteläkiinalaisessa Kantonin kaupungissa. Teloitetut on todettu syyllisiksi Kiinassa meneillään olevan entisen puolustusministerin Lin Pianon ja Konfutsen

KIINA SANOIN JA KUVIN n:o 5 (92) 1974, 19. vuosikerta □ **Painos** 13000 □ **Julkaisija** SUOMI—KIINA SEURA ry □ **Toimitus** päätoimittaja Raimo Laakia, toimittajat Raimo Hukkanen, Eva Immanen, Leo Kontula, Anne Nurmi, Unnukka Outinen, Raimo Pekkarinen, Kalle Sorainen □ **Osoite** Erottajankatu 15-17 A 508 00130 HKI 13 □ **Puhelin** 605812 □ Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa □ **Tilaushinta** 8 mk □ **Ilmoitushinnat** koko sivu 500 mk, 1/2 sivua 250 mk, 1/4 sivua 150 mk □ **Lehden kirjoitukset ovat vapaasti käytettävissä ellei niiden yhteydessä ole copyright-merkintää** □ Demopaino Helsinki 1974 □

SUOMI—KIINA SEURAN TOIMISTO

avoinna ma—pe 11—18, la 10—13

— ilmaismateriaalia, kiinalaisia lehtiä
— myytävänä teetä, taide-esineitä, kiinalaista käsityötä, kirjallisuutta, äänilevyjä, julisteita, painettuja taidejäljennöksiä
— kaikissa Kiinaa koskevissa asioissa voitte kääntyä toimiston puoleen

Erottajankatu 15—17 A 5. krs, 00130 HKI 13

Puh. 605 812

ME JOUSELLA

Kevään kuluessa Kiinassa on kirjattu naisten jousiammunnassa kaksi uutta maailmanennätystulosta. Naisten 30-metrin kilpailuissa shanghailainen 17-vuotias Wang Wen-chuan teki tuloksen 342 pistettä lyöden entisen ennätyksen pisteellä. Neljän eri matkoilta ammutun kilpailun yhteispisteissä pekingiläinen 19-vuotias Huang Shu-yen sai pistemäärän 1237 lyöden samoin pisteellä entisen ennätyksen.

Nämä molemmat teini-ikäiset tytöt ovat saaneet ensi valmennuksensa jo kansakouluaikana nk. vapaa-ajan kouluissa. Alan harrastajien ja pätevien valmentajien opastuksella sekä rautaisella tahdolla ja päättäväisyydellä he jo näin nuorina lukeutuvat maailman valioluokkaan lajissaan. (China Features, Hsinhua 11.7.) □

Ennätystyttö, 17-vuotias Wang Wen-chuan valmentajineen.

ARKEOLOGIA-NÄYTTELY TUKHOLMASSA

Kiinan taide kiinnostaa. Sen huomasi toukokuun lopulla, kun seura järjesti tutustumismatkan Kiinan arkeologisten löytöjen näyttelyyn Tukholmaan. Matkalle osallistui lähes 80 taiteenharrastajaa, seuran jäseniä ja ystäviä, kaukaisimmat Oulusta saakka.

Itä-Aasian Museon suojiin oli koottu sadoittain Uudessa Kiinassa kaivettuja arkeologisia löytöjä. Vanhimmat niistä olivat 600000 vuoden, "nuorimmat" 300 vuoden takaa. Pitkä historiallinen jänneväli auttoi ymmärtämään kiinalaisen yhteiskunnan sekä erilaisten tuotanto- ja valmistusmenetelmien kehitystä. Näyttelyä kiertäessä ilmeni käsinkosketeltavan selvästi Kiinan taiteen monimuotoisuus: toisaalta koruttomuus, yksinkertaisuus ja hienostuneisuus, toisaalta loistokkuus ja monimeisyys.

Ruotsissa ei voinut olla panematta merkille näyttelyn saamaa laajaa huomiota. Siitä puhuttiin ja kirjoitettiin. Se näkyi katukuvassa. Jokainen tukholmalainen tuntui tietävän, mitä kunnianarvoisassa Östasiatiskassa parhaillaan tapahtui. Kävijöitä näyttelyssä oli kahden kuukauden aikana yli 200000. □

Parisissa, Lontoossa, Wienissä, Tukholmassa... kaikkialla missä Kiinan arkeologia-näyttely on ollut esillä, se on lyönyt taidemuseoiden yleisöennätykset.